

กสม. ๓

ข้อเสนอแนะ

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓)

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

วันที่ ๙ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๔

ข้อเสนอแนะ ที่ ๙๗/๒๕๖๔

เรื่อง ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน กรณีป้องกันไม่ให้มีการนำเด็กไปทำเนื้อหาหรือคอนเทนต์บนโลกออนไลน์

ผู้ร้อง

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นสมควรให้จัดทำข้อเสนอแนะ

ผู้ถูกร้อง

๑. ความเป็นมา

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้รับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับสิทธิเด็ก กรณีขอให้ตรวจสอบข้าราชการครูมีพฤติกรรมการนำเด็กนักเรียนไปทำเนื้อหาหรือคอนเทนต์* บนโลกออนไลน์ โดยไม่ปกปิดอัตลักษณ์อันเป็นการละเมิดสิทธิเด็ก จึงประสานความช่วยเหลือโดยส่งเรื่องไปยังศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา ๑๐ จังหวัดอุบลราชธานี และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในฐานะหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงและดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจในส่วนที่เกี่ยวข้อง ตามมาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ประกอบข้อ ๑๔/๑ ของระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๖๓ และที่แก้ไขเพิ่มเติมต่อมา กสม. ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๒๔/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๖๓ พิจารณาแล้วเห็นว่า ปัจจุบันมีข้าราชการครูและผู้ปกครองจำนวนมากที่นำเด็กไปทำเนื้อหาหรือคอนเทนต์บนโลกออนไลน์ หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า “การนำเด็กไปทำคอนเทนต์” จึงมีมติให้หยิบยกกรณีดังกล่าวเพื่อศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวเป็นระบบ โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ

/๓. การดำเนินการ...

* คอนเทนต์ (content) หมายถึง ข้อมูลหรือเนื้อหาซึ่งมีรูปแบบสื่อหลากหลาย อาทิ ตัวอักษร รูปภาพ เสียง ภาพ วิดีโอ อินโฟกราฟิก เพื่อบอกเล่าและบอกเล่าเรื่องราว ผ่านช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ บนโลกออนไลน์

๒. การดำเนินการ

กสม. ได้ศึกษาข้อเท็จจริง บทบัญญัติของกฎหมาย พันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน บทความ เอกสาร งานวิจัย และความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านสิทธิเด็ก รวมทั้งรับฟังความเห็นจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม บุคคล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา ดังนี้

๒.๑ การรับฟังความเห็น

๒.๑.๑ การประชุมรับฟังความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิของ กสม. บุคคล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง^{*} เพื่อประกอบการจัดทำข้อเสนอแนะ กรณีป้องกันไม่ให้มีการนำเด็กไปทำคอนเทนต์ เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๗ ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (สำนักงาน กสม.) โดยมีสรุปความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิและผลการประชุมปรากฏตามข้อ ๓.๓.๑ ข้อ ๓.๓.๒ และข้อ ๓.๔.๑ ตามลำดับ

๒.๑.๒ การรับฟังความเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้บริหาร ครู บุคลากร และเจ้าหน้าที่ของโรงเรียนต้นแบบในการป้องกันไม่ให้มีการนำเด็กไปทำคอนเทนต์

๑) ผู้บริหาร ครู บุคลากร และเจ้าหน้าที่ของโรงเรียนร่วมฤดีวิเทศศึกษา เมื่อวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๗ ณ โรงเรียนร่วมฤดีวิเทศศึกษา

๒) ครูและบุคลากรของโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย เมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๗ ณ โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย

๓) ผู้บริหารของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๗ ณ โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

๔) ผู้บริหารของโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๗ ณ โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย

โดยมีสรุปผลการรับฟังความเห็นและข้อเสนอแนะปรากฏตามภาคผนวก

/๒.๑.๓ การประชุม...

* ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิของ กสม. ได้แก่ ๑) นายกรรพสิทธิ์ คุนท์ประพันธ์ และ ๒) รศ.นพ.สุริยเดว ทรีปาตี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ๑) กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และคุรุสภา โดยสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ๒) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยกรมกิจการเด็กและเยาวชน และกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ๓) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม โดยสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ๔) สำนักงานคณะกรรมการการพิจารณาการทุจริตและประพฤติมิชอบ ๕) สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ๖) กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ ๗) เครือข่ายสิทธิเด็ก ประเทศไทย ๘) มูลนิธิสายเด็ก ๑๑๑๙ (Childline Thailand Foundation) ๙) มูลนิธิวีรภักดิ์ และ ๑๐) บริษัท TikTok Thailand จำกัด

๒.๑.๓ การประชุมรับฟังความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ หน่วยงานภาครัฐ เครือข่าย ผู้ปกครอง ภาคประชาสังคม บุคคล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง* กรณีการป้องกันไม่ให้พ่อ แม่และผู้ปกครองนำเด็กไปทำคอนเทนต์ เมื่อวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ณ สำนักงาน กสม. โดยมีสรุปความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิและผลการประชุมปรากฏตามข้อ ๓.๓.๓ และข้อ ๓.๔.๓ ตามลำดับ

๒.๒ เอกสารที่เกี่ยวข้อง

๒.๒.๑ วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต เรื่อง “การคุ้มครองสิทธิที่จะถูกลืม” โดย ยุทธกฤต กัมมธณี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีการศึกษา ๒๕๖๓

๒.๒.๒ บทความวิชาการ “หลักการคุ้มครองสิทธิเด็กภายใต้แนวคิดเกี่ยวกับประโยชน์สูงสุดของเด็ก Child Protection Principles under the Best interests of the Child Concept” โดย รศ. นาคาลักษณ์ เสรมธากุล ในวารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ธันวาคม ๒๕๖๒

๒.๒.๓ บทความวิชาการ “การแบ่งปันข้อมูลลูกบนโซเชียลมีเดีย สิทธิเด็กที่พ่อแม่มองข้าม Sharenting: The Parents’ Overlooked Children Rights Issues” ในวารสารบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ ราชภัฏรำไพพรรณี กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๔ โดย นภาพรณ อาษาพิชิต และคณะ

๒.๒.๔ การค้นคว้าอิสระนิติศาสตรมหาบัณฑิต เรื่อง “การคุ้มครองเด็กและการกำหนดมาตรฐานการทำงานบนสื่อออนไลน์ของผู้มีอิทธิพล” โดย วิรัชญา โมกษะกุล คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีการศึกษา ๒๕๖๕

๒.๒.๕ เอกสารวิชาการ “การแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็กออนไลน์ Online Sexual Exploitation of Children” จัดทำโดย มูลนิธิเพื่อยุติการแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็ก (ECPAT Foundation Thailand) ร่วมกับกองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF) ประเทศไทย

๒.๒.๖ คู่มือการรายงานข่าวสิทธิเด็กบนสื่อสังคมออนไลน์ ภายใต้โครงการ “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคู่มือการรายงานข่าว สิทธิเด็กบนสื่อสังคมออนไลน์” โดย กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์

๒.๒.๗ แนวปฏิบัติการนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเด็กที่มีผลต่อครอบครัวและสังคม จัดทำโดย มูลนิธิพัฒนาสื่อมวลชนแห่งประเทศไทย ร่วมกับกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์

๒.๒.๘ แนวทางปกป้องคุ้มครองเมื่อนำเรื่องราวของเด็กมาเผยแพร่บนโลกออนไลน์ จัดทำโดย มูลนิธิช่วยเหลือเด็ก (ประเทศไทย) Save the Children Thailand

/๒.๓. หลักกฎหมาย...

* ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิของ กสม. ได้แก่ ผศ.พญ.จิราภรณ์ อรุณากูร หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ ๑) กรมกิจการเด็กและเยาวชน และ ๒) กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว เครือข่ายผู้ปกครองจากโรงเรียน ๕ แห่ง ได้แก่ ๑) โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๒) โรงเรียนจิตรลดา ๓) โรงเรียนวัดหลักสี่ ๔) โรงเรียนบางเขน (วิสาขอนุสรณ์) และ ๕) โรงเรียนคลองมะลิ และภาคประชาสังคม ได้แก่ ๑) สถาบันส่งเสริมบทบาทพ่อแม่เพื่อสังคม ๒) มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก ๓) สถาบันเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย และ ๔) มูลนิธิช่วยเหลือเด็ก (ประเทศไทย) Save the Children Thailand

๒.๓ หลักกฎหมายและมาตรฐานด้านสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้อง

- ๒.๓.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐
- ๒.๓.๒ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖
- ๒.๓.๓ พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐
- ๒.๓.๔ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐
- ๒.๓.๕ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒
- ๒.๓.๖ กฎกระทรวงกำหนดแนวทางการพิจารณาว่าทารกทำใดเป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก หรือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๔
- ๒.๓.๗ ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. ๒๕๕๖
- ๒.๓.๘ ประมวลจริยธรรมข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- ๒.๓.๙ แนวทางการประพฤติปฏิบัติตนของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตามประมวลจริยธรรมข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- ๒.๓.๑๐ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child CRC)
- ๒.๓.๑๑ ความเห็นทั่วไปของคณะกรรมการประจำอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ลำดับที่ ๒๕ สิทธิเด็กที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมดิจิทัล (General Comment No.25 on children's rights in relation to the digital environment)

๓. ข้อเสนอแนะจากการประมวลข้อมูลและการรับฟังความคิดเห็น

๓.๑ มาตรฐานทางกฎหมายระหว่างประเทศ (International Legal Standards)

๓.๑.๑ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ข้อ ๓^๙ กำหนดให้การกระทำที่บ่งชี้เกี่ยวกับเด็ก ไม่ว่าจะเป็นกระทำโดยสถาบันสังคมแห่งหนึ่งของรัฐหรือเอกชนหรือหน่วยงานอื่นใด ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นลำดับแรก โดยรัฐต้องให้การคุ้มครองและดูแลแก่เด็กเท่าที่จำเป็นสำหรับความอยู่ดีของ เด็กโดยคำนึงถึงสิทธิและหน้าที่ของบิดามารดา ผู้ปกครองตามกฎหมาย หรือบุคคลอื่นที่รับผิดชอบเด็ก ตามกฎหมาย และต้องมีการกำกับดูแลที่มีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการเลือกปฏิบัติ รวมทั้ง

/ต้องส่งเสริม...

^๙ ข้อ ๓

๑. ในการกระทำที่บ่งชี้เกี่ยวกับเด็ก ไม่ว่าจะเป็นกระทำโดยสถาบันสังคมแห่งหนึ่งของรัฐหรือเอกชน ศาลยุติธรรม หน่วยงานอาชญากรรม หรือองค์การนิติบัญญัติ ผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงเป็นลำดับแรก

๒. รัฐบาลที่จะประกันให้มีการคุ้มครองและการดูแลแก่เด็กเท่าที่จำเป็นสำหรับความอยู่ดีของเด็ก โดยคำนึงถึงสิทธิและหน้าที่ของบิดามารดา ผู้ปกครองตามกฎหมาย หรือบุคคลอื่นที่รับผิดชอบเด็กนั้นตามกฎหมายด้วย และเพื่อการนี้แล้วดำเนินการทางนิติบัญญัติและบริหารที่เหมาะสมที่พอ

๓. รัฐบาลจะประกันว่าสถาบัน การบริการ และการอำนวยความสะดวกที่มีส่วนรับผิดชอบต่อการดูแล หรือการคุ้มครองเด็กนั้นจะเป็นไปตามมาตรฐานที่ได้กำหนดไว้โดยหน่วยงานที่มีอำนาจ โดยเฉพาะในด้านความปลอดภัย สุภาพ และในวิธีคำนวณและประเมินผลของเจ้าหน้าที่ ตลอดจนการกำกับดูแลที่มีประสิทธิภาพ

ต้องส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเด็กใน ๔ ด้าน ได้แก่ สิทธิด้านการอยู่รอด สิทธิด้านการพัฒนา สิทธิด้านการปกป้องคุ้มครอง และสิทธิด้านการมีส่วนร่วม

๓.๑.๒ ความเห็นทั่วไปของคณะกรรมการประจำอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก
ถ้าดับที่ ๒๕ สิทธิเด็กที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมดิจิทัล วรรค ๑๒ วรรค ๓๘ วรรค ๓๒ และวรรค ๓๐๔^๕ ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับมาตรการทั่วไปในการดำเนินการของรัฐบาล เพื่อมุ่งคุ้มครองสิทธิเด็กในบริบทของการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่อาจกระทบต่อเด็กและข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก เสนอให้รัฐควรเสริมสร้างความร่วมมือ ผ่านการประสานงานด้านนโยบาย แนวปฏิบัติ และโครงการด้านสิทธิเด็กไปยังเครือข่ายต่าง ๆ จัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้เกี่ยวข้องในทุกภาคส่วน พร้อมทั้งเผยแพร่ข้อมูลและรณรงค์สร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับสิทธิเด็กในสภาพแวดล้อมดิจิทัล และให้มีการสอนความรู้ดิจิทัลในโรงเรียนหรือสถานศึกษา มีแนวทางการประเมินและรายงานความเสียหายทางดิจิทัลในเด็ก เพื่อปกป้อง ส่งเสริม และเคารพสิทธิเด็กในสภาพแวดล้อมดิจิทัล โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ

๓.๒ บทบัญญัติของกฎหมายไทย

๓.๒.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๓๒ บัญญัติให้บุคคลย่อมมีสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว การกระทำความผิดเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิดังกล่าวของบุคคล หรือการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใด ๆ

/จะกระทำ...

^๕ ๒๒. สภาพแวดล้อมดิจิทัลไม่ได้ถูกออกแบบมาเพื่อเด็กโดยเฉพาะ และมีบทบาทสำคัญในชีวิตของเด็ก รัฐควรทำให้แน่ใจว่าในการดำเนินการทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการจัดหา การควบคุม การออกแบบ การจัดการ และการใช้สภาพแวดล้อมดิจิทัล ประโยชน์สูงสุดของเด็กทุกคนเป็นประเด็นสำคัญลำดับแรกที่ต้องได้รับการพิจารณา

๔๔. รัฐควรใช้ประโยชน์จากสภาพแวดล้อมดิจิทัลเพื่อปกป้องหาไว้กับเด็กเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมาย การบริหาร และมาตรการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้แน่ใจว่าความตื่นตัวของเด็กได้รับการพิจารณาอย่างจริงจัง และการมีส่วนร่วมของเด็กจะไม่ส่งผลให้เกิดการละเมิดหรือการรวบรวมข้อมูลที่ไม่เหมาะสมซึ่งละเมิดสิทธิในความเป็นส่วนตัว เสรีภาพในการคิดและแสดงความคิดเห็น อีกทั้งควรตรวจสอบให้แน่ใจว่ากระบวนการปกป้องหาไว้ข้างต้นครอบคลุมเด็กที่สามารถเข้าถึงหรือเข้าถึงเทคโนโลยี

๔๖. รัฐควรเผยแพร่ข้อมูลและดำเนินการรณรงค์สร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับสิทธิของเด็กในสภาพแวดล้อมดิจิทัล โดยเน้นผู้กระทำที่ส่งผลกระทบต่อเด็กโดยตรงหรือโดยอ้อมต่อเด็ก รัฐบาลควรอำนวยความสะดวกให้แก่โครงการการศึกษาสำหรับเด็ก ผู้ปกครองและผู้ดูแล ประชาชนทั่วไปและผู้กำหนดนโยบาย เพื่อเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับสิทธิเด็กที่เกี่ยวข้องกับโอกาสและความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์และบริการดิจิทัล โครงการดังกล่าวควรมีข้อมูลเกี่ยวกับวิธีที่เด็กจะได้รับประโยชน์จากผลิตภัณฑ์และบริการดิจิทัล และพัฒนาทักษะและความรู้ด้านดิจิทัล วิธีปกป้องความเป็นส่วนตัวของเด็กและป้องกันการตกเป็นเหยื่อ และวิธีการระบุเด็กที่ตกเป็นเหยื่อของอันตรายที่เกิดจากการออนไลน์หรือออฟไลน์ และตอบสนองอย่างเหมาะสม รวมทั้งควรได้รับข้อมูลจากการวิจัยและการปกป้องหาไว้กับเด็ก ผู้ปกครองและผู้ดูแล

๔๐๕. รัฐบาลควรให้แน่ใจว่ามีการสอนความรู้ด้านดิจิทัลในโรงเรียน ซึ่งควรเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่ระดับก่อนวัยเรียนและตลอดการศึกษา ครอบคลุมการใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัย การค้นหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้ และการระบุข้อมูลที่มีผลกระทบ รวมทั้งการตระหนักรู้ถึงความเสี่ยงในสื่อดิจิทัล เช่น การถูกรบกวนทางอารมณ์ การกลั่นแกล้ง และการล่วงละเมิด พร้อมทั้งมีกลไกสนับสนุนในการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลและรับมือกับอันตรายจากสภาพแวดล้อมดิจิทัล

จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ ประกอบกับมาตรา ๗๓ วรรคสอง บัญญัติให้รัฐพึงส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณภาพและความสามารถสูงขึ้น และวรรคสาม บัญญัติให้รัฐพึงเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวอันเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญของสังคม และให้ความช่วยเหลือเด็กเยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ยากไร้ และผู้ด้อยโอกาส ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ และคุ้มครองป้องกันมิให้บุคคลดังกล่าวถูกใช้ความรุนแรง หรือปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม รวมตลอดทั้งให้การบำบัด ฟื้นฟูและเยียวยาผู้ถูกกระทำการดังกล่าว

๓.๒.๒ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๒๒ บัญญัติให้การปฏิบัติต่อเด็กไม่ว่ากรณีใด ให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ ประกอบกับมาตรา ๒๓ มาตรา ๒๕ (๕) และ (๖) มาตรา ๒๖ (๖) และ (๗) และมาตรา ๒๗^๖ บัญญัติให้ผู้ปกครองมีหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูอบรมสั่งสอน และพัฒนาเด็กที่อยู่ในความปกครองดูแล และต้องคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่อยู่ในความปกครองดูแลของตนมิให้ตกอยู่ในภาวะอันน่าจะเกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจ และกำหนดลักษณะการกระทำที่ห้ามผู้ปกครองหรือผู้ใดกระทำต่อเด็ก โดยเฉพาะลักษณะที่เป็นการขัดขวางการเจริญเติบโตหรือพัฒนาการของเด็ก หรือเพื่อแสวงหาประโยชน์ทางการค้าจากเด็ก รวมถึงมิให้มีการโฆษณาหรือ

/มอบหมายข้อ...

^๖ มาตรา ๒๗ การปฏิบัติต่อเด็กไม่ว่ากรณีใด ให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ และมิให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม

มาตรา ๒๗ ผู้ปกครองต้องให้การอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน และพัฒนาเด็กที่อยู่ในความปกครองดูแลของตนตามสมควรแก่ชนบทธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมแห่งท้องถิ่น แต่ทั้งนี้ต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานขั้นต่ำตามที่กำหนดในกฎกระทรวงและต้องคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่อยู่ในความปกครองดูแลของตนมิให้ตกอยู่ในภาวะอันน่าจะเกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจ

มาตรา ๒๕ ผู้ปกครองต้องไม่กระทำการ ดังต่อไปนี้

๑.๓๓

๑.๓๓

(๕) ปฏิบัติต่อเด็กในลักษณะที่เป็นการขัดขวางการเจริญเติบโตหรือพัฒนาการของเด็ก

มาตรา ๒๖ ถ้ามีได้บังคับบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่น ไม่ว่าเด็กจะยินยอมหรือไม่ ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการ

ดังต่อไปนี้

๑.๓๓

๑.๓๓

(๖) ให้อาหาร หรือยานพาหนะให้เด็กกินหรือกระทำการอันอาจเป็นอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจมิใช่ลักษณะของการเจริญเติบโต หรือขัดขวางต่อพัฒนาการของเด็ก

(๗) บังคับ ชูชูงู ให้อาหาร ชูชูงู สวมหมวก หรืออันยอมให้เด็กทำในลักษณะที่มิใช่ลักษณะของการหาประโยชน์ทางการค้าอันมีลักษณะเป็นการขัดขวางต่อการเจริญเติบโตหรือพัฒนาการของเด็กหรือมีลักษณะเป็นการหาประโยชน์ต่อเด็ก

มาตรา ๒๗ ห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณาหรือเผยแพร่ทางสื่อมวลชนหรือสื่อสาธารณะเพื่อแสวงหาประโยชน์อันเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่เด็กหรือผู้ปกครอง โดยโฆษณาที่จะทำให้เกิดความเสียหายแก่จิตใจ จิตสำนึก เกียรติคุณ หรือสิทธิประโยชน์ของเด็ก หรือเพื่อแสวงหาประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ

เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กหรือผู้ปกครองที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่จิตใจ ชื่อเสียง เกียรติคุณ หรือสิทธิประโยชน์ของเด็ก อีกทั้งกำหนดให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของเด็ก ตั้งแต่พนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้มีอำนาจหน้าที่คุ้มครองดูแลเด็ก และคณะกรรมการคุ้มครองเด็กระดับชาติและท้องถิ่น ตลอดจนกำหนดแนวทางปฏิบัติต่อเด็กและมาตรฐานการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่ต้องคงอยู่ในภาวะเสี่ยง

๓.๒.๓ พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ รับรองหลักการส่งเสริมและพัฒนาเด็ก ได้แก่ หลักการคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชน สิทธิในการเล่น มีเวลาพักผ่อน และเข้าร่วมกิจกรรมการเล่นนันทนาการที่เหมาะสมตามวัย รวมทั้งการมีส่วนร่วมอย่างเสรีในทางวัฒนธรรมและศิลปะ ตลอดจนสิทธิในการพัฒนา การยอมรับ การคุ้มครอง และโอกาสในการมีส่วนร่วม ไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมเพราะเหตุแห่งความแตกต่างใด ๆ

๓.๒.๔ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้กำหนดฐานความผิดและบทกำหนดโทษในการนำข้อมูลเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น หรือสังคมโดยรวม รวมทั้งข้อมูลที่สามารถทำให้ผู้อื่นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือได้รับความอับอาย ตลอดจนกำหนดให้มีพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่สืบสวน และระงับการทำให้แพร่หลาย หรือลบข้อมูลคอมพิวเตอร์ซ้ำซ้อน เพื่อสร้างมาตรฐานและมาตรการในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ให้เป็นระบบ มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับรูปแบบการกระทำความผิดที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นตามพัฒนาการทางเทคโนโลยีซึ่งเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

๓.๒.๕ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ หรือที่รู้จักกันในชื่อกฎหมาย PDPA^๙ กำหนดลักษณะของข้อมูลส่วนบุคคล บุคคลที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคล มาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยเฉพาะหลักการการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล และสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล รวมถึงความรับผิดและบทลงโทษ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลที่สร้างความเดือดร้อนรำคาญหรือความเสียหายให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ตลอดจนการจัดเก็บข้อมูลและนำไปใช้โดยไม่ได้แจ้งให้ทราบ และไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล ซึ่งมีที่มาจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่ทำให้การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลอาจนำไปสู่การละเมิดสิทธิ และสร้างความเสียหายให้แก่ผู้อื่นหรือสังคมโดยรวม

๓.๒.๖ กฎกระทรวงกำหนดแนวทางการพิจารณาว่าการกระทำใดเป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก หรือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อเด็ก พ.ศ. ๒๕๕๔ ข้อ ๑^{๑๐} ได้กำหนดแนวทางใน

/การพิจารณา...

^๙ PDPA ย่อมาจาก Personal Data Protection Act

^{๑๐} ข้อ ๑ การกระทำเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก ให้พิจารณาตามแนวทาง ดังต่อไปนี้

(๑) ลักษณะเฉพาะตัวของเด็กแต่ละคน

(๒) ความเหมาะสม ความดีความ และความจำเป็นของเด็ก

(๓) ประโยชน์ที่เด็กจะได้รับในด้านร่างกาย สุขภาพอนามัย การเจริญเติบโต การออกกำลังทาง การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาล การฟื้นฟูสภาพอย่างเหมาะสม การฝึกฝนและนิเทศทางการ

การพิจารณาว่าการกระทำใดเป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก โดยมุ่งหมายให้เด็กทุกคนได้รับการปกป้องคุ้มครองจากการกระทำที่ไม่เหมาะสม เพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิเด็ก และไม่ได้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ รวมทั้งประโยชน์ด้านต่าง ๆ ที่เด็กควรจะได้รับ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาเด็ก เช่น ประโยชน์ในด้านการพัฒนาร่างกาย การพัฒนาทางสติปัญญา การพัฒนาจิตใจและอารมณ์ เป็นต้น

๓.๒.๗ ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. ๒๕๕๖* กำหนดนิยามของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา และครู รวมทั้งกำหนดจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพ

/ทางการศึกษา...

(๘) ประโยชน์ที่เด็กจะได้รับในด้านการพัฒนาทางสติปัญญา โดยให้เด็กได้มีโอกาสเรียนรู้จากประสบการณ์จริง การทดลองปฏิบัติตามความเหมาะสม และการได้รับข้อมูลสารสนเทศที่เหมาะสมจากแหล่งต่างๆ

(๙) ประโยชน์ที่เด็กจะได้รับในด้านการพัฒนาทางจิตใจและอารมณ์ โดยได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้วยความรัก ความเข้าใจ ความเอาใจใส่ ได้รับความรู้และทักษะในการดำรงชีวิต มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีเจตคติที่ดีต่อครอบครัว สังคม และการดำรงชีวิต มีความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองอย่างถูกต้อง

(๑๐) ประโยชน์ที่เด็กจะได้รับในด้านสังคม สภาพแวดล้อมที่เป็นปัจจัยต่อสุขภาพกาย สุขภาพจิต ทัศนคติที่เหมาะสมตามวัยต่อการพัฒนาและการเรียนรู้ของเด็ก

ฯลฯ

ฯลฯ

(๑๑) การคุ้มครองเด็กให้พ้นจากการใช้ความรุนแรง การถูกทำร้าย การละเมิดทางเพศ การแสวงหาประโยชน์ทางเพศ และการถูกทอดทิ้ง

(๑๒) การคุ้มครองเด็กไม่พ้นจากการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบในทางเศรษฐกิจ และการทำธุรกรรมหรือกิจการใดที่มักจะเป็นการเอารัดเอาเปรียบ เป็นอันตรายต่อสุขภาพ หรือเป็นการขัดขวางการศึกษาของเด็ก หรือขัดขวางการพัฒนาทางร่างกาย สมอง จิตใจ คีอธรรม และสังคมของเด็ก

(๑๓) การคุ้มครองเด็กจากการโฆษณา และแพร่ทางสื่อมวลชน หรือสื่อสารสนเทศ ในลักษณะที่น่าจะเกิดความเสียหายต่อชื่อเสียง เกียรติคุณ หรือสิทธิประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใดของเด็ก

ฯลฯ

ฯลฯ

* ข้อ ๔ ในข้อบังคับนี้

“ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา” หมายความว่า ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาอื่น ซึ่งได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๖

“ครู” หมายความว่า บุคคลซึ่งประกอบวิชาชีพหลักทางด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาปฐมวัย ขั้นพื้นฐาน และอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญา หรือรัฐและเอกชน

ฯลฯ

ฯลฯ

ข้อ ๖ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องประพฤติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพและแบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ

ฯลฯ

ฯลฯ

ข้อ ๑๐ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์ และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ

ข้อ ๑๑ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ที่สุภาพ ร่าเริง และจิตใจดี

ข้อ ๑๒ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องไม่กระทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์ และผู้รับบริการ

ทางการศึกษาไว้ ๔ ข้อ แบ่งเป็น ๕ หมวด ได้แก่ ๑) จรรยาบรรณต่อตนเอง ๒) จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ ๓) จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ ๔) จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และ ๕) จรรยาบรรณต่อสังคม เพื่อเป็นแบบแผนการประพฤติปฏิบัติของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาให้มีมาตรฐานวิชาชีพที่ดีงาม เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียงและฐานะของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธาแก่ผู้รับบริการและสังคม อันจะนำมาซึ่งเกียรติและศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ

๓.๒.๔ ประมวลจริยธรรมข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ข้อ ๓^{๓๓} กำหนดหลักการประพฤติปฏิบัติที่มุ่งหมายให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษารักษาจริยธรรมและภาพลักษณ์ที่ดีงามของวิชาชีพ โดยเฉพาะการดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี เคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ คำนึงถึงสิทธิเด็ก และยอมรับความแตกต่างของบุคคล ซึ่งต่อมากระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) ได้จัดทำแนวทางการประพฤติปฏิบัติตนของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามประมวลจริยธรรมดังกล่าว เพื่อเป็นกรอบแนวทางที่ชัดเจนให้แก่ส่วนราชการและหน่วยงานทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องรับทราบและถือปฏิบัติร่วมกัน

๓.๓ ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิด้านสิทธิของกลุ่มเปราะบาง เด็ก สตรี ผู้พิการ ผู้สูงอายุ และการเลือกปฏิบัติ

๓.๓.๑ รศ.นพ.สุริยเดว ทรีปาตี การนำเด็กมาทำคอนเทนต์บนโลกออนไลน์ควรพิจารณาถึงเจตนารมณ์ในการผลิตและเผยแพร่คอนเทนต์ว่าเป็นประโยชน์ต่อเด็กและเหมาะสมหรือไม่ เนื่องจากคอนเทนต์ดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตและการพัฒนาการของเด็ก ซึ่งเด็กแต่ละคนมีพื้นฐานทางอารมณ์ที่แตกต่างกัน แม้จะขอความยินยอมจากเด็กแต่ควรพิจารณาว่าเด็กให้ความยินยอมอย่างสมัครใจ หรือมีการพยายามโน้มน้าวด้วยสิ่งจูงใจหรือการล่อลวงหรือไม่ อย่างไร

นอกจากนี้ ต้องพิจารณาความสามารถในการเรียนรู้ด้านปัญญา (cognitive ability) ของเด็กแต่ละวัย ซึ่งในระดับความสามารถและทักษะที่แตกต่างกัน กรณีเด็กอายุต่ำกว่า ๑๐ ปี คือมีพ่อแม่ ผู้ปกครอง ร่วมพิจารณา อีกทั้งต้องระมัดระวังการกระทำใด ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อประเด็นที่มีความละเอียดอ่อนของเด็ก ส่วนเด็กอายุ ๑๕ ปีขึ้นไป จะมีความสามารถในการเรียนรู้ด้านปัญญาและมีทักษะที่จะตัดสินใจได้ด้วยตนเองในเรื่องที่ไม่ซับซ้อน สำหรับเด็กอายุ ๑๕-๑๘ ปี จะสามารถพิจารณาข้อมูลที่ได้รับได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งทักษะความสามารถดังกล่าวขึ้นอยู่กับกระบวนการวิธีเลี้ยงดูเด็กในแต่ละครอบครัวด้วย การนำเด็กไปทำคอนเทนต์จึงควรพิจารณาว่าเด็กและสังคมจะได้รับประโยชน์

/จากคอนเทนต์...

^{๓๓} ข้อ ๓ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องประพฤติปฏิบัติตนเพื่อรักษาจริยธรรมที่กำหนดไว้ อยู่อย่างเคร่งครัดอยู่เสมอ ดังนี้

๓) ๔)

๓) ๔)

(๓) ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีและรักษาภาพลักษณ์ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

(๔) เคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ คำนึงถึงสิทธิเด็ก และยอมรับในความแตกต่างของบุคคล

จากคอนเทนต์นั้นอย่างไร และได้คำนึงถึงการป้องกันหรือการคุ้มครองเด็กหรือไม่ เพราะคอนเทนต์มีทั้งเชิงบวกและเชิงลบ จึงอาจส่งผลกระทบต่อตัวเด็ก ผู้รับสาร ชุมชน และสังคมโดยรวมได้

๓.๓.๒ นายสรรพสิทธิ์ คุณประพันธ์ การนำเด็กมาทำคอนเทนต์ไม่ควรพิจารณาเฉพาะประเด็นการให้ความยินยอม แต่ควรมุ่งเน้นว่าเด็กจะได้รับประโยชน์หรือไม่ ซึ่งการกระทำดังกล่าวต้องไม่ส่งผลกระทบต่อเด็ก และต้องสอดคล้องกับสิทธิเด็กที่ได้รับการรับรองไว้ในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก โดยเฉพาะหลักการยึดถือประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญและการไม่แทรกแซงสิทธิในความเป็นอยู่ ส่วนตัวของเด็กโดยพลการ อีกทั้งรัฐมีหน้าที่ปกป้องคุ้มครองเด็กจากการแสวงประโยชน์จากเด็กในรูปแบบต่าง ๆ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีแผนปฏิบัติการหรือกลไกคุ้มครองเด็กเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหานำเด็กมาทำคอนเทนต์อย่างเป็นระบบ

อย่างไรก็ตาม พบว่าเจ้าหน้าที่และบุคลากรของรัฐส่วนใหญ่ไม่ได้รับการชี้แนะว่าควรเข้าไปแทรกแซงอย่างไรจึงจะเหมาะสมหากปรากฏกรณีผู้ปกครองหรือบุคคลภายนอกกระทำการที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็ก ซึ่งกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรหารือร่วมกับกระทรวงมหาดไทย เพื่อใช้กลไกระดับท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์สำหรับการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๓.๓.๓ ผศ. พญ. จิราภรณ์ อรุณากูร การนำเด็กไปทำคอนเทนต์โดยพ่อ แม่ และผู้ปกครองเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการแบ่งปันข้อมูลของลูกผ่านสื่อสังคมออนไลน์โดยพ่อแม่ (sharenting)*** ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อบันทึกความทรงจำหรือพัฒนาการของลูก ทำให้พื้นที่บนโลกออนไลน์กลายเป็นพื้นที่สำหรับการปลอมประโสมพ่อแม่ เนื่องจากบางครั้งพ่อแม่อาจรู้สึกไม่มั่นคง (insecure) ในการเลี้ยงดูบุตร เมื่อได้รับการชื่นชมจึงทำให้รู้สึกภาคภูมิใจและได้รับการยอมรับจากสังคม แต่การนำเด็กมาทำคอนเทนต์ดังกล่าวต้องคัดกรองและคัดเลือกเนื้อหาที่อาจส่งผลกระทบต่อเด็กให้รอบด้านด้วย

อนึ่ง การนำเด็กไปทำคอนเทนต์อาจทำให้เด็กกลายเป็นเด็กผู้มีอิทธิพล (child influencer)*** ในด้านบวกถือเป็นการฝึกฝนความคิดสร้างสรรค์ และพัฒนาเด็กให้มีศักยภาพ แต่อีกด้านหนึ่งอาจทำให้พ่อแม่ และผู้ปกครองเกิดความคาดหวังต่อเด็ก และพึ่งพาความสามารถของ

/เด็กเพื่อสร้าง...

*** sharenting มีที่มาจากคำว่า share (การแบ่งปัน) กับ parent (พ่อแม่) ซึ่งหมายถึง พฤติกรรมของพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่ชื่นชอบการเผยแพร่เรื่องราวของลูกในสื่อสังคมออนไลน์จนมากเกินไป ไม่ว่าจะเป็นข้อความ การบรรยาย การแสดงความคิดเห็น ภาพถ่าย ภาพเคลื่อนไหว คลิปวิดีโอ ฯลฯ ซึ่งอาจนำไปสู่ผลกระทบต่อเด็กในอนาคต, จาก บทความ "รู้จักพฤติกรรม 'Sharenting' เมื่อพ่อแม่ชอบโพสต์ ลูก ลงโซเชียลฯ มุมกตัญญูอาจสร้างบาดแผล?", โลก กับสิทธิเด็ก ใจบุญ, เก็บคืนจาก <https://www.thecoverage.info/news/content/6637>, เมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๓

*** child influencer หมายถึง เด็กที่มีอิทธิพลทางความคิดและการตัดสินใจของผู้ติดตามในสื่อสังคมออนไลน์ โดยสามารถโน้มน้าวให้ผู้ติดตามตัดสินใจซื้อสินค้าหรือบริการต่าง ๆ ได้มากขึ้น

เด็กเพื่อสร้างรายได้ที่มีลักษณะเป็นผลตอบแทนระยะยาว (passive income)^{๓๓} ให้แก่ครอบครัว แต่ขณะนี้ยังไม่มีกฎหมายถึงผลกระทบเชิงลบที่อาจเกิดขึ้นอย่างชัดเจน โดยเฉพาะประเด็นการละเมิดสิทธิเด็ก และผลกระทบต่อพัฒนาการด้านอัตลักษณ์ของเด็ก

อย่างไรก็ตาม child influencer ถือเป็นประเด็นเฉพาะที่ต่างไปจาก shareeving เพราะเป็นการนำเด็กมาสร้างรายได้และแสวงประโยชน์จากเด็กโดยตรง ซึ่งขณะนี้มีหลายประเทศได้มีแนวทางการกำกับดูแลในประเด็นนี้ เช่น บางมตรัฐในสหรัฐอเมริกาได้ออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองดูแล child influencer คาราวหรือนักแสดงเด็ก โดยเฉพาะการกำหนดอายุหรือระยะเวลาที่เหมาะสมในการทำงานของเด็ก ค่าตอบแทนหรือผลประโยชน์ที่เด็กจะได้รับ และการเก็บภาษีจากเจ้าของสินค้าหรือบริการ โดยพิจารณาจากค่าตอบแทนที่เด็กจะได้รับ^{๓๔} แต่สำหรับประเทศไทยยังไม่มี การกำกับดูแลหรือมีนโยบายที่ชัดเจนในประเด็นนี้

๓.๔ การแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติมของพนักงานเจ้าหน้าที่

๓.๔.๑ การรับฟังความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านสิทธิเด็กของ กสม. หน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาสังคม ภาคเอกชน บุคคล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๗ ณ สำนักงาน กสม. ที่ประชุมได้หารือประเด็นปัญหาการละเมิดสิทธิเด็กโดยครู พ่อ แม่ และผู้ปกครอง จากการนำภาพและข้อมูลเกี่ยวกับเด็กมาทำคอนเทนต์ เช่น ผลต่อสุขภาพจิตและพัฒนาการของเด็ก ความเสี่ยงต่อการถูกคุกคามหรือล่วงละเมิดทางเพศ การสร้างบรรทัดฐานที่ไม่ถูกต้องในการสื่อสารและเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก การขาดกลไกควบคุมการนำเด็กไปทำคอนเทนต์ที่ชัดเจน เป็นต้น เพื่อนำมาจัดทำข้อเสนอแนะต่อกระทรวงศึกษาธิการ หน่วยงานทางการศึกษา และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ในการร่วมกันกำกับดูแลไม่ให้ครูหรือบุคลากรทางการศึกษานำเด็กไปทำคอนเทนต์ที่ไม่เหมาะสมให้เป็นระบบและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมถึงควรพัฒนาแนวทางกำกับดูแลหรือกลไกทางกฎหมายให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนและอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ทั้งยังได้ออกตัวอย่างโรงเรียนนานาชาติและโรงเรียนเอกชนที่มีนโยบายคุ้มครองเด็กที่มีประสิทธิภาพและเป็นระบบ จึงมักไม่ปรากฏการละเมิดสิทธิเด็ก ด้วยการนำเด็กไปทำคอนเทนต์ในลักษณะที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งในโรงเรียนหรือสถานศึกษาของรัฐ

/๓.๔.๒ การลงพื้นที่...

^{๓๓} passive income หมายถึง การสร้างรายได้ที่เกิดจากการลงทุนและองแวรในร่วมนวกร ซึ่งสามารถสร้างผลตอบแทนในระยะยาว

^{๓๔} จากบทความ "Lacking nationwide protections, states are stepping up to protect child influencers" โดย Chris Tabor สืบค้นจาก <https://www.thecoveragel.info/news/content/6637> และบทความ "New Laws Protecting Child influencers: What Marketers and Influencers Need To Know", โดย Allison Fitzpatrick, Pavana L. Kumar and Alexa Rozell, สืบค้นจาก <https://www.djlaw.com/new-laws-protecting-child-influencers-what-marketers-and-influencers-need-to-know/>, เมื่อวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘

๓.๔.๒ การลงพื้นที่รับฟังความเห็นจากผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่ และบุคลากรของโรงเรียนต้นแบบในการป้องกันไม่ให้มีการนำเด็กมาทำคอนเทนต์ ๔ แห่ง^{๔๔} ทำให้ได้รับทราบข้อมูลและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการป้องกันไม่ให้เด็กไปทำคอนเทนต์ โดยเฉพาะคอนเทนต์ที่ผลิตและเผยแพร่โดยครูหรือบุคลากรทางการศึกษา อาทิ การมีนโยบายคุ้มครองเด็กและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับเด็กที่ชัดเจน การจัดให้มีแนวปฏิบัติในการเผยแพร่คอนเทนต์เกี่ยวกับเด็กของโรงเรียนไว้ในเอกสารมอบตัว การปฐมนิเทศ หรือการชี้แจงทำความเข้าใจกับนักเรียนและผู้ปกครอง การอบรมให้ความรู้ด้านสิทธิเด็กแก่ครู บุคลากร และเจ้าหน้าที่ของโรงเรียน การกำหนดให้ใช้ช่องทางหรือบัญชีอย่างเป็นทางการ (official account) ของโรงเรียนเพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมหรือข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเด็กแทนการใช้ช่องทางหรือบัญชีส่วนบุคคล เป็นต้น

๓.๔.๓ การรับฟังความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านสิทธิเด็กของ กสม. หน่วยงานภาครัฐ เครือข่ายผู้ปกครอง ภาคประชาสังคม บุคคล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘ ณ สำนักงาน กสม. สรุปได้ว่า พ่อ แม่ และผู้ปกครอง ที่นำเด็กไปทำคอนเทนต์อาจมีเจตนาดีต่อเด็ก แต่อาจไม่ได้คำนึงว่าคอนเทนต์เหล่านั้นจะส่งผลกระทบต่อเด็กอย่างไร เช่น การถูกละเมิดความเป็นส่วนตัว การแสวงประโยชน์จากมิชชันนารีหรือกลุ่มคนที่เป็นโรคโศรเด็ก (pedophilia) ฯลฯ นอกจากนี้ ในกรณีของเด็กเล็ก พ่อ แม่ และผู้ปกครองพึงตระหนักถึงหน้าที่ในการคัดกรองคอนเทนต์ที่เหมาะสมก่อนจะเผยแพร่สู่สาธารณะ ส่วนกรณีของเด็กโตหรือวัยรุ่นควรพิจารณาให้มีความสำคัญกับการสอบถามความยินยอมของเด็กด้วย

ด้วยเหตุนี้ การนำเด็กไปทำคอนเทนต์จึงต้องคำนึงถึงและประเมินความเสี่ยงให้รอบด้าน เพื่อให้ส่งผลกระทบต่อเด็กน้อยที่สุด ประกอบกับควรสื่อสาร ทำความเข้าใจ และเสริมสร้างทักษะและความฉลาดทางดิจิทัล (digital literacy)^{๔๕} ให้แก่พ่อ แม่ และผู้ปกครอง โดยเฉพาะประเด็นการผลิตและเผยแพร่คอนเทนต์อย่างไรจึงจะปลอดภัย และส่งเสริมความรู้ความสามารถของลูกได้ ซึ่งอาจเป็นคู่มือที่ระบุประโยชน์ ความเสี่ยง และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น ตลอดจนเสริมสร้างและส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยต่อเด็ก ผ่านการปลูกฝังความตระหนักให้แก่พ่อ แม่ และผู้ปกครอง โดยอาจใช้โรงเรียนหรือสถานศึกษาเป็นพื้นที่การทำงานเชิงป้องกัน และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของพ่อ แม่ และผู้ปกครองให้ระมัดระวังในการใช้พื้นที่บนโลกออนไลน์มากขึ้น เพื่อให้สามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างปลอดภัย ตระหนักถึงสิทธิเด็ก และเรียนรู้การรับมือกับภัยออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างวัฒนธรรมและค่านิยมที่คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ

/๓.๕ หลักการ...

^{๔๔} โปรดดูรายละเอียดเพิ่มเติมในภาคผนวก หน้า ๒๓-๓๐

^{๔๕} ทักษะและความฉลาดทางดิจิทัล หมายถึง ทักษะหรือความสามารถในการเข้าใจ เข้าถึง และใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด รวมถึงความสามารถในการประเมินข้อมูลที่ได้รับจากสื่อต่าง ๆ และตระหนักถึงความเสี่ยงหรืออันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้

๓.๕ หลักการ แนวคิด และประเด็นที่ควรพิจารณาในการนำเด็กไปทำคอนเทนต์

๓.๕.๑ ประโยชน์สูงสุดของเด็ก (best interests of the child) คือ หลักการที่มุ่งให้เด็กมีสิทธิได้รับความคุ้มครองในทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์ทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยองค์ประกอบที่ต้องนำมาพิจารณาในการประเมินและกำหนดประโยชน์สูงสุดของเด็ก ได้แก่ ๑) ความเห็นของเด็ก ๒) อัตลักษณ์ของเด็ก ๓) การรักษาสภาพแวดล้อมของครอบครัว และการรักษาความสัมพันธ์ ๔) การดูแล ปกป้อง และความปลอดภัยของเด็ก ๕) สถานการณ์ความเปราะบางของเด็ก ๖) สิทธิในสุขภาพ และ ๗) สิทธิทางการศึกษา ดังนั้น การกระทำหรืองดเว้นการกระทำใด ๆ เกี่ยวกับเด็ก โดยเฉพาะการนำเด็กไปทำคอนเทนต์ จึงต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ เพื่อให้เด็กทุกคนได้รับการปกป้อง คุ้มครอง สนับสนุน และส่งเสริมให้สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองและเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพต่อไป โดยพ่อ แม่ ผู้ปกครอง และครู ต้องพิจารณาว่า การผลิตและเผยแพร่คอนเทนต์นั้นเป็นประโยชน์ต่อเด็ก มีความจำเป็นและเหมาะสมหรือไม่ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบด้านต่าง ๆ ต่อเด็กในวันที่เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่

๓.๕.๒ สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว (right to privacy) หมายถึง สิทธิของบุคคลที่จะไม่ถูกแทรกแซงความเป็นส่วนตัว ครอบครัว หรือการติดต่อสื่อสารโดยมิชอบด้วยกฎหมาย อันอาจทำให้รำคาญใจ เสียหาย อับอาย หรือถูกแสวงประโยชน์ ดังนั้น การนำเด็กไปทำคอนเทนต์ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง และครู จึงควรเคารพสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวของเด็กในฐานะปัจเจกบุคคลที่มีสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ และไม่ควรถือบทบาท สำแดง อำนาจหน้าที่ หรือสถานะทางสังคมที่เหนือกว่าเพื่อกระทำการใด ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อนิติสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว และสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กที่ได้รับการรับรองและคุ้มครองไว้ในรัฐธรรมนูญและพันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคีและมีพันธกรณีต้องปฏิบัติตาม

๓.๕.๓ สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล (data subject right) เป็นสิทธิที่ได้รับการรับรองตามกฎหมาย PDPA ที่มีความสำคัญกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของบุคคลหรือนิติบุคคลที่มีส่วนในการเก็บ รวบรวมใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล โดยเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิตามกฎหมาย ประกอบด้วย ๑) สิทธิในการเพิกถอนความยินยอม ๒) สิทธิในการเข้าถึงและขอรับสำเนาข้อมูลส่วนบุคคล หรือขอให้เปิดเผยถึงการได้มาซึ่งข้อมูลส่วนบุคคล ๓) สิทธิในการขอรับข้อมูลส่วนบุคคล และให้ส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคล ๔) สิทธิในการคัดค้านการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ๕) สิทธิในการลบ ทำลายข้อมูลส่วนบุคคล หรือทำให้เป็นข้อมูลที่ไม่สามารถระบุตัวบุคคลได้ ๖) สิทธิในการระงับการใช้ข้อมูลส่วนบุคคล และ ๗) สิทธิในการแก้ไขข้อมูลส่วนบุคคลให้ถูกต้อง

ด้วยเหตุนี้ การนำเด็กไปทำคอนเทนต์ การผลิต และการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับเด็กจึงควรระมัดระวังและให้ความสำคัญกับความยินยอมของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย PDPA

๓.๕.๔ สิทธิที่จะถูกลืม (right to be forgotten) หมายถึง สิทธิของปัจเจกบุคคลที่จะร้องขอให้อีกฝ่ายที่มีข้อมูลส่วนบุคคลของตนไว้ในครอบครองทำการลบข้อมูลนั้น เนื่องจากไม่ยินยอมที่จะให้มีการใช้ข้อมูลนั้นอีกต่อไป ซึ่งครอบคลุมสิทธิใน ๓ รูปแบบ ได้แก่ ๑) สิทธิที่จะขอให้ลบข้อมูลหลังจากช่วงเวลาหนึ่ง ๒) สิทธิที่จะได้รับการอภัยหรือได้รับโอกาสในการเริ่มต้นใหม่ โดยไม่ถูกตัดสินด้วยข้อมูลหรือประวัติที่ไม่พึงประสงค์จนทำให้ไม่สามารถดำเนินชีวิตอย่างปกติสุข และ ๓) สิทธิที่จะถูกระงับเชื่อมโยงกับข้อมูลที่เป็นปัจจุบันเท่านั้น

ทั้งนี้ สิทธิที่จะถูกลืมเป็นสิทธิใหม่ที่พัฒนามาจากแนวคิดสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวและสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อบังคับคุ้มครองปัจเจกบุคคลไม่ให้ได้รับผลกระทบจากการกระทำ ทดฉ้อโกง หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตของตนเอง และต่อมาได้นำไปสู่การพัฒนากฎหมายนโยบาย และแนวปฏิบัติต่าง ๆ โดยเฉพาะกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรป (General Data Protection Regulation: GDPR) ซึ่งกลายเป็นต้นแบบของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก รวมถึงกฎหมาย PDPA ของประเทศไทย

๓.๕.๕ ร่องรอยดิจิทัล (digital footprint) หมายถึง ประวัติและรายละเอียดทางพฤติกรรมของการใช้งานอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีดิจิทัลที่ถูกบันทึกไว้บนโลกออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็นเกิดขึ้นด้วยความตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ อาทิ การโพสต์ข้อความ การแชร์รูปภาพหรือคลิปวิดีโอ การกดไลก์ การค้นหาข้อมูล ประวัติการใช้งานแอปพลิเคชันและแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ การซื้อสินค้าออนไลน์ การสมัครรับข้อมูลข่าวสาร การทำธุรกรรมออนไลน์ พฤติกรรมการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ เหล่านี้เปรียบเสมือนการทิ้งร่องรอยไว้บนโลกออนไลน์ และเปิดเผยตัวตนให้บุคคลอื่นสามารถสืบค้น ติดตาม เข้าถึง และนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ประโยชน์หรือใช้ในทางที่ไม่เหมาะสมได้

ทั้งนี้ ร่องรอยดิจิทัลแบ่งเป็น ๒ ประเภท ได้แก่ ๑) ร่องรอยดิจิทัลที่ผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีดิจิทัลไม่ได้ตั้งใจสร้างขึ้น หรือทิ้งร่องรอยไว้โดยไม่เจตนา (passive digital footprint) เช่น IP Address ประวัติการค้นหาข้อมูลบนเว็บไซต์ หรือทราฟฟิกที่ถูกบันทึกไว้อัตโนมัติ และ ๒) ร่องรอยดิจิทัลที่ผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีดิจิทัลตั้งใจเปิดเผย หรือเจตนาสร้างขึ้นด้วยตนเอง (active digital footprint) โดยเฉพาะการโพสต์รูปภาพ คลิปเสียง คลิปวิดีโอ หรือข้อความลงในแพลตฟอร์มและสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ เช่น Facebook Twitter Instagram TikTok YouTube ฯลฯ

โดยที่ร่องรอยดิจิทัลเป็นสิ่งที่ถูกบันทึกไว้และคงอยู่ถาวรบนโลกออนไลน์ จึงสามารถย้อนกลับมาส่งผลกระทบต่อชีวิตของปัจเจกบุคคล ทั้งในปัจจุบันหรือในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบด้านภาพลักษณ์ ชื่อเสียง เกียรติยศ ความเป็นอยู่ส่วนตัว ความปลอดภัย หรือผลกระทบด้านอื่น ๆ รวมทั้งอาจนำไปสู่การวิพากษ์วิจารณ์ การถกเถียง และการโจมตีบนโลกออนไลน์ได้อีกด้วย

อนึ่ง ร่องรอยดิจิทัลได้กลายเป็นหนึ่งในเครื่องมือวัดพฤติกรรมของปัจเจกบุคคลที่กระพือบนโลกออนไลน์ การนำเด็กไปทำคอนเทนต์ซึ่งต้องพิจารณาและให้ความสำคัญกับประเด็นร่องรอยดิจิทัลด้วย เพราะแม้เด็กจะให้ความยินยอมในการนำไปทำคอนเทนต์ แต่คอนเทนต์ดังกล่าวจะทิ้งร่องรอยดิจิทัลไว้บนโลกออนไลน์เสมอ ประกอบกับการให้ความยินยอมของเด็กยังมีช่องว่างที่สำคัญ เนื่องจากเด็กยังอยู่ในช่วงวัยที่ไม่สามารถตัดสินใจได้โดยวุฒิภาวะที่สมบูรณ์ เมื่อเวลาผ่านไป เด็กอาจไม่ประสงค์ให้มีคอนเทนต์ของตนเองเผยแพร่หรือแพร่หลายบนโลกออนไลน์อีกต่อไป

๓.๖ สภาพปัญหา ลักษณะ และวัตถุประสงค์ของการนำเด็กไปทำคอนเทนต์

๓.๖.๑ สภาพปัญหาของการนำเด็กไปทำคอนเทนต์

โดยที่เทคโนโลยีดิจิทัลมีการพัฒนาอย่างก้าวกระโดด ประกอบกับมีแพลตฟอร์มต่าง ๆ ที่เปิดให้ผู้คนสามารถสร้างบัญชีผู้ใช้ของตนเองหรือสร้างตัวตนในโลกออนไลน์ได้อย่างง่ายดาย การผลิตและเผยแพร่คอนเทนต์จึงเป็นเรื่องที่ทุกคนสามารถกระทำได้ ปัจจุบันพบว่ามียุติเด็กจำนวนมากที่ถูกนำไปทำคอนเทนต์ในโลกออนไลน์ แพร่หลายในสื่อประเภทต่าง ๆ โดยเฉพาะในสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งส่วนใหญ่มีพ่อ แม่ ผู้ปกครอง และครู เป็นผู้ผลิตและเผยแพร่คอนเทนต์ในแพลตฟอร์มหรือช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ของตนเอง โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑) การนำเด็กไปทำคอนเทนต์โดยพ่อ แม่ และผู้ปกครองเกี่ยวข้องโดยตรงกับพฤติกรรมการแบ่งปันข้อมูลของลูกผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยพ่อ แม่ และผู้ปกครองมักเผยแพร่ภาพหรือวิดีโอที่แสดงถึงชีวิตประจำวันของเด็ก เพื่อบันทึกความทรงจำหรือบอกเล่าเรื่องราวพัฒนาการต่าง ๆ ของเด็ก ซึ่งข้อมูลบางส่วนอาจมีเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม เช่น เด็กอยู่ในลักษณะเปลือยหรือกึ่งเปลือย เด็กมีอาการหวาดกลัว วิตกกังวล ร้องไห้ ไข้หวัดไม่สุภาพ แสดงกิริยาท่าทางหรือมีพฤติกรรมก้าวร้าว เป็นต้น

๒) การนำเด็กไปทำคอนเทนต์โดยครูและบุคลากรทางการศึกษาถือเป็นปัญหาใหม่ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย โดยคอนเทนต์ส่วนใหญ่เกิดขึ้นในพื้นที่ของโรงเรียนหรือสถานศึกษา ซึ่งมีทั้งกรณีที่เด็กถูกนำไปทำคอนเทนต์โดยที่เด็กหรือผู้ปกครองไม่ได้ให้ความยินยอม หรือให้ความยินยอมแล้ว แต่ไม่ได้ตัดสินใจบนฐานของความรู้ความเข้าใจที่รอบด้านและตระหนักถึงผลกระทบที่เด็กอาจได้รับในอนาคต

ทั้งนี้ ปรากฏการณ์คอนเทนต์เด็กข้างต้นได้สะท้อนให้เห็นสถานการณ์การละเมิดสิทธิเด็กที่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางในสังคมไทย โดยมีพ่อ แม่ ผู้ปกครอง และครู ซึ่งเป็นผู้เกี่ยวข้องและใกล้ชิดกับเด็กเป็นผู้กระทำการดังกล่าว โดยปราศจากความตระหนักถึง และไม่เคารพสิทธิเด็ก โดยเฉพาะสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว และสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก รวมทั้งไม่ได้คำนึงถึงความปลอดภัยหรือผลกระทบที่เด็กจะได้รับอย่างรอบด้าน

๓.๖.๒ ลักษณะของการนำเด็กไปทำคอนเทนต์

การนำเด็กไปทำคอนเทนต์มีหลายลักษณะ อาทิ คอนเทนต์ที่เน้นความน่ารัก ตลก และไร้เดียงสา ซึ่งมักเป็นวิดีโอหรือรูปภาพที่แสดงถึงการแสดงออก พฤติกรรม กิริยาท่าทาง หรือคำพูดของเด็ก คอนเทนต์เกี่ยวกับการสอน การทำกิจกรรม หรือการพัฒนาเด็ก คอนเทนต์ที่เน้นการบันทึกเรื่องราวหรือเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน คอนเทนต์ระหว่างเด็กด้วยกัน

๓.๖.๓ วัตถุประสงค์ของการนำเด็กไปทำคอนเทนต์

การนำเด็กไปทำคอนเทนต์มีวัตถุประสงค์ที่หลากหลาย เช่น เพื่อสร้างความบันเทิงและความสนุกสนาน เพื่อสร้างแรงบันดาลใจ เพื่อแสดงความภาคภูมิใจ เพื่อให้ความรู้ เพื่อสร้างตัวตนหรือเป็นที่จดจำ เพื่อการโปรโมตหัวใจ เพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในโลกออนไลน์ ซึ่งเปรียบเสมือนชุมชนโลกเสมือนจริง เพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจ เป็นต้น คอนเทนต์เกี่ยวกับเด็กจึงมีทั้งเชิงบวกหรือสร้างสรรค์ และคอนเทนต์เชิงลบหรือไม่เหมาะสมที่นำไปสู่การวิพากษ์วิจารณ์ในสังคม ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อเด็ก ผู้ปกครอง ครอบครัว โรงเรียน สถาบันการศึกษา ชุมชน และสังคมโดยรวม

๓.๗ ผลกระทบของการนำเด็กไปทำคอนเทนต์

๓.๗.๑ สุขภาพกาย สุขภาพจิต และพัฒนาการของเด็ก โดยที่เด็กยังอยู่ในช่วงวัยที่อ่อนไหวและเปราะบาง การนำเด็กไปทำคอนเทนต์อาจทำให้เด็กเผชิญกับความอับอาย ความเครียด ความกดดัน ความวิตกกังวล ความไม่มั่นคงทางอารมณ์และจิตใจ สูญเสียตัวตนหรือความเป็นตัวเอง ขาดสมาธิ และขาดความมั่นใจ รวมถึงภาวะซึมเศร้า ซึ่งล้วนส่งผลกระทบต่อสุขภาพกาย สุขภาพจิต และพัฒนาการของเด็กในด้านต่าง ๆ ทั้งยังอาจสร้างบาดแผลทางจิตใจให้แก่เด็กในระยะยาวได้อีกด้วย

๓.๗.๒ การแสวงประโยชน์จากเด็ก การนำเด็กไปทำคอนเทนต์อาจนำไปสู่การแสวงประโยชน์จากเด็ก ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม อาทิ การเพิ่มยอดไลค์ ยอดแชร์ และยอดผู้ติดตาม การสร้างการมีส่วนร่วม (engagement) ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ การรับโฆษณาสินค้าเหล่านี้ล้วนเป็นช่องว่างสำคัญที่ทำให้เด็กถูกนำเสนอสื่อเหมือนเป็นสินค้า ซึ่งย่อมไม่สอดคล้องกับหลักการประโยชน์สูงสุดของเด็กตามที่ได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญและพันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

๓.๗.๓ การแสวงประโยชน์ทางเพศจากเด็กออนไลน์ (online child sexual exploitation)^{๓๓} เป็นหนึ่งในรูปแบบของการแสวงประโยชน์จากเด็กที่ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นและ

/กลายเป็น...

^{๓๓} การแสวงประโยชน์ทางเพศจากเด็กออนไลน์ หมายถึง รูปแบบของการแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็กผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น การกระทำความผิดออนไลน์เพื่อวัตถุประสงค์ทางเพศ (online grooming) การส่งข้อความหรือรูปภาพอันสุภาพเพศ (sexting) การข่มขู่การโหดทางเพศออนไลน์ (sexortion) การนำพหุองค์การละเมิดทางเพศต่อเด็ก (live streaming of child sexual abuse) สื่อแสดงการล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็ก (Child Sexual Abuse Material: CSAM) สื่อการแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็ก (Child Sexual Exploitation Material: CSEM) เป็นต้น

กลายเป็นปัญหาระดับโลกที่แพร่หลายอย่างรวดเร็ว เนื่องจากโลกออนไลน์เป็นพื้นที่ที่กว้างใหญ่และควบคุมดูแลได้ยาก ดังนั้น คอนเทนต์เด็กที่ปรากฏบนโลกออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็นในบทนำ ชื่อสกุล ข้อมูลส่วนบุคคล ที่อยู่ หรือข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก อาจทำให้เด็กถูกวิพากษ์วิจารณ์ด้วยถ้อยคำที่ไม่สุภาพ ไม่เหมาะสมหรือมีลักษณะลามกอนาจาร ถูกติดตาม และถูกข่มขู่คุกคาม รวมทั้งอาจถูกนำข้อมูลไปใช้โดยพวกโจรเด็ก ซึ่งล้วนนำไปสู่ความเสี่ยงต่อการแสวงประโยชน์ทางเพศจากเด็กออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ หากปราศจากการควบคุมและกำกับดูแลที่เหมาะสม

๓.๗.๔ การกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ (cyberbullying)^{๓๓} ถือเป็นผลกระทบสำคัญที่เด็กไทยและเด็กทั่วโลกกำลังเผชิญ มีเด็กจำนวนมากตกเป็นเหยื่อ โดยได้รับข้อความหรือความคิดเห็นที่ไม่สร้างสรรค์ ทั้งจากคนที่รู้จักและไม่รู้จัก ซึ่งทำให้เด็กรู้สึกอับอาย เครียด วิตกกังวล เสียใจ หรือหวาดกลัวการเข้าสังคม การนำเด็กไปทำคอนเทนต์ในลักษณะที่ไม่เหมาะสมอาจนำไปสู่การกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ที่ล้วนส่งผลกระทบด้านลบต่อเด็กในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา และการเรียน

๓.๗.๕ อาชญากรรมทางไซเบอร์ (cybercrime)^{๓๔} เป็นปัญหาใหม่ที่นำพ่วงภัยซึ่งเกิดขึ้นในพื้นที่ของโลกออนไลน์ และก่อให้เกิดความเสียหาย ความไม่ปลอดภัย และความไม่สงบเรียบร้อยในสังคม การผลิตและเผยแพร่คอนเทนต์เกี่ยวกับเด็กในโลกออนไลน์จึงต้องตระหนักถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นให้รอบด้าน เพื่อไม่ให้เด็กที่ถูกนำไปทำคอนเทนต์ได้รับผลกระทบจากการเปิดเผยใบหน้า ตัวตน ข้อมูล ยั่วยุลักษณะส่วนบุคคล ที่อยู่ หรือข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก ซึ่งอาจนำไปสู่การก่ออาชญากรรมทางไซเบอร์ในรูปแบบต่าง ๆ ได้

๔. ความเห็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กสม. ได้พิจารณาข้อเท็จจริง บทบัญญัติของกฎหมาย พันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน บทความ เอกสาร งานวิจัย และความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านสิทธิเด็ก ตลอดจนรับฟังความเห็นจากหน่วยงานของรัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม บุคคล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว มีข้อพิจารณาดังนี้

๔.๑ การนำเด็กไปทำคอนเทนต์ได้กลายเป็นประเด็นปัญหาใหม่ที่เกิดขึ้นอย่างแพร่หลาย
ในสังคมไทยและมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เป็นช่องทางในการแสวงประโยชน์จากเด็กทั้งทางตรง

/และทางอ้อม...

^{๓๓} การกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ หมายถึง การกลั่นแกล้ง ระรานบนโลกอินเทอร์เน็ต ซึ่งมีหลายรูปแบบ อาทิ การล้อเลียน การทำขโมย การก่อกวน ข่มขู่ และคุกคาม การทำให้ผู้อื่นอับอาย การประจาน การให้ร้ายใส่ความ การเผยแพร่ความลับ การแอบอ้างตัวตน การส่งข้อความหรือพรีวิว

^{๓๔} อาชญากรรมทางไซเบอร์ หมายถึง การกระทำความผิดทางกฎหมายโดยใช้คอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เป็นเครื่องมือในการก่อให้เกิดความเสียหาย และ/หรือแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งมีหลายรูปแบบ อาทิ การหลอกลวงให้เสียทรัพย์สิน การโจรกรรมระบบคอมพิวเตอร์ การทำอาชญากรรม หรือโฆษณาชวนเชื่อ เป็นต้น

และทางอื่น โดยมีพ่อ แม่ ผู้ปกครอง และครู เป็นผู้ผลิต เผยแพร่ และเผยแพร่เจ้าคอนเทนต์ดังกล่าวบนโลกออนไลน์อย่างกว้างขวาง โดยปราศจากการควบคุมและการกำกับดูแลจากหน่วยงานที่มีหน้าที่และอำนาจ รวมทั้งขาดการสร้างความตระหนักรู้ถึงสิทธิเด็กและผลกระทบต่อเด็กให้รอบด้าน โดยเฉพาะประเด็นสิทธิเด็กในสภาพแวดล้อมแบบดิจิทัล สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว และสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย PDPA รวมถึงปัญหาร่องรอยดิจิทัลที่สามารถย้อนกลับมาสืบหาและเผยแพร่ให้แก่เด็กเมื่อเป็นผู้ใหญ่ที่อาจไม่ประสงค์ให้มีคอนเทนต์ของตนแพร่หลายอยู่บนโลกออนไลน์ อีกทั้งขาดการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบในเรื่องนี้ เช่น ปัญหาสุขภาพกาย สุขภาพจิต และพัฒนาการของเด็ก การแสวงประโยชน์และการแสวงประโยชน์ทางเพศจากเด็ก การกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ อาชญากรรมทางไซเบอร์ เป็นต้น พ่อ แม่ ผู้ปกครอง และครู จึงควรนำหลักการ แนวคิด และประเด็นทั้งหมดข้างต้นมาประกอบการพิจารณาอย่างถี่ถ้วนและรอบด้าน ก่อนที่จะผลิตหรือเผยแพร่คอนเทนต์ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล และสิทธิที่จะถูกลืม รวมทั้งคำนึงถึงปัญหาการทิ้งร่องรอยดิจิทัล ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของเด็กในอนาคตได้

๔.๒ โดยที่พ่อ แม่ ผู้ปกครอง และครู ล้วนเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับเด็ก ทั้งในด้านความสัมพันธ์ทางสายเลือด ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ บทบาท หรือสถานะทางสังคม จึงอาจนำไปสู่การละเมิดสิทธิเด็กได้โดยง่าย เพราะเด็กอยู่ในสถานะที่ต้องพึ่งพิงและอยู่ในความปกครองดูแลของบุคคลกลุ่มดังกล่าว แม้อาจไม่มีเจตนาหรือวัตถุประสงค์ด้านลบ แต่การกระทำโดยขาดความรู้ความเข้าใจและความตระหนักรู้รอบด้าน อาจนำไปสู่ผลกระทบต่อเด็ก ชุมชน และสังคมโดยรวมได้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิเด็ก และความตระหนักรู้เกี่ยวกับภัยออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อพัฒนาทักษะและความฉลาดทางดิจิทัล ที่จำเป็นให้แก่พ่อ แม่ ผู้ปกครอง และครู ให้มากยิ่งขึ้น เพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิเด็ก และสร้างพื้นที่ปลอดภัยให้แก่เด็ก ทั้งในครอบครัว และโรงเรียนหรือสถานศึกษา และนำไปสู่การสร้างสังคมที่เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน

๔.๓ เมื่อพิจารณาดังหลักการ แนวคิด และประเด็นที่ควรพิจารณาในการนำเด็กไปทำคอนเทนต์ทั้งหมดข้างต้นแล้วเห็นว่า การนำเด็กไปทำคอนเทนต์ต้องเป็นไปด้วยความระมัดระวัง รู้เท่าทัน และตระหนักถึงผลกระทบต่อเด็กที่อาจเกิดขึ้นให้รอบด้านมากที่สุด เพื่อไม่ให้เกิดการกระทำดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสุขภาพกาย สุขภาพจิต พัฒนาการ และความมั่นใจในตนเองของเด็กในวันที่เติบโตเป็นผู้ใหญ่ รวมทั้งส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตและอนาคตของเด็ก โดยเฉพาะการใช้ชีวิตประจำวัน การศึกษาต่อ การสมัครงาน การเข้าสังคม และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น อีกทั้งควรเน้นย้ำบทบาทในการพัฒนาเด็กทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งจะต้องไม่กระทำทางใด ๆ ที่อาจขัดขวางการเจริญเติบโตหรือพัฒนาการของเด็กในด้านต่าง ๆ

๔.๔ ด้วยเหตุนี้ กสม. จึงเห็นควรมีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริม และคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการนำเด็กไปทำ คอนแทกต์ที่อาจจะเกิดสิทธิเด็ก สร้างความเสียหาย หรือส่งผลกระทบต่อเด็กในระยะยาว ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ มุ่งให้เด็กทุกคนได้รับการปกป้องคุ้มครองสิทธิในความ เป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว และสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคล ตลอดจนได้รับการ ประกันว่า ไม่ว่าเด็กจะอยู่ในสถานที่ใดจะต้องได้รับการปกป้องคุ้มครองจากความรุนแรง การถูกละเมิด สิทธิ และการแสวงประโยชน์จากเด็กในทุกรูปแบบ

๕. มติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในคราวประชุมด้าน การคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๑๔/๒๕๖๘ เมื่อวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๖๘ จึงมีมติให้มี ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๘๗ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๓) ประกอบมาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๒ ดังต่อไปนี้

๕.๑ ให้กระทรวงศึกษาธิการกำหนดแนวทางการป้องกันไม่ให้ครูและบุคลากรทางการ ศึกษา นำเด็กไปทำคอนแทกต์ ไว้ในแผนงานหรือนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการอย่างชัดเจน โดยเฉพาะ คอนแทกต์ในลักษณะที่ไม่เหมาะสม ละเมิดสิทธิเด็ก และไม่คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ รวมทั้งจัดให้มีแผนปฏิบัติการ โครงการ การประชาสัมพันธ์ การอบรม การสัมมนา การประชุมเชิง ปฏิบัติการ หรือการดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อขับเคลื่อนการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว ให้มีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม

๕.๒ ให้กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงาน เขตการศึกษาธิการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริม การศึกษาเอกชน กรมส่งเสริมการเรียนรู้ หน่วยงานทางการศึกษา และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการดังนี้

๑) กำหนดให้โรงเรียนหรือสถานศึกษาที่อยู่ในสังกัดมีนโยบายคุ้มครองเด็ก (child protection policy) เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการนำเด็กไปทำคอนแทกต์ โดยการประกาศเจตนารมณ์ ในการคุ้มครองเด็กของโรงเรียนหรือสถานศึกษา การจัดทำแผนงาน และการพัฒนาระเบียบ คำสั่ง มาตรการ คู่มือ แนวปฏิบัติ ระบบ สื่อประชาสัมพันธ์ เครื่องมือ หรือกลไกที่เกี่ยวข้อง ซึ่งต้องให้ ความสำคัญกับสิทธิเด็ก สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว และสิทธิในข้อมูล ส่วนบุคคล โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ พร้อมทั้งให้ชี้แจง สื่อสาร ทำความเข้าใจ และ

ให้ความรู้...

ให้ความรู้แก่พ่อ แม่ หรือผู้ปกครองของนักเรียนด้วย โดยอาจผลักดันการดำเนินการดังกล่าวผ่านการประสานงานกับเครือข่าย สมาคม หรือชมรมผู้ปกครองของแต่ละโรงเรียนหรือสถานศึกษา

๒) จัดให้มีแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้และรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล การใช้อินเทอร์เน็ต เทคโนโลยีดิจิทัล และสื่อสังคมออนไลน์ของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ชัดเจน เหมาะสม และมีมาตรฐานเดียวกัน เช่น (๑) การระบุแนวปฏิบัติในการเผยแพร่คอนเทนต์เกี่ยวกับเด็กของโรงเรียนไว้ในเอกสารมอบตัว การปฐมนิเทศ หรือการชี้แจงทำความเข้าใจให้แก่แก่นักเรียนและผู้ปกครอง (๒) การจัดทำหนังสือให้ความยินยอมในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของโรงเรียน (consent form) (๓) แนวปฏิบัติสำหรับการเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลผ่านสื่อสาธารณะของโรงเรียน (๔) แนวปฏิบัติในการสัมภาษณ์ การบันทึกภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว และการนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเด็กของโรงเรียน (๕) การกำหนดให้ใช้ช่องทางหรือบัญชีอย่างเป็นทางการ (official account) ของโรงเรียนเพื่อประชาสัมพันธ์ กิจกรรมหรือข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เกี่ยวกับเด็กแทนการใช้ช่องทางหรือบัญชีส่วนบุคคลของครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นต้น ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็ก การขออนุญาตและการให้ความยินยอมของเด็กและผู้ปกครอง การรักษาความลับและความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อคุ้มครองสิทธิเด็ก สร้างพื้นที่ปลอดภัยในโรงเรียน และสร้างสังคมที่เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน

๓) เพิ่มเนื้อหาในหลักสูตร รายวิชา หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พร้อมทั้งจัดอบรมประชาสัมพันธ์ สร้างความรู้ความเข้าใจ และความตระหนักให้แก่นักเรียน ผู้ปกครอง ครู และบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับองค์ความรู้ด้านสิทธิเด็ก โดยเฉพาะสิทธิเด็กในสภาพแวดล้อมแบบดิจิทัล สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว สิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย PDPA ความรู้และทักษะด้านดิจิทัล ร่องรอยดิจิทัล ภัยออนไลน์รูปแบบต่าง ๆ และช่องทางการร้องเรียนหรือขอความช่วยเหลือจากผู้ให้บริการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยอาจประสานงานกับเครือข่าย สมาคม หรือชมรมครูและผู้ปกครองของโรงเรียนหรือสถานศึกษา เพื่อสร้างค่านิยม วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมของการใช้อินเทอร์เน็ต เทคโนโลยีดิจิทัล และสื่อสังคมออนไลน์อย่างรับผิดชอบ

๕.๓ ให้สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา กำกับ ประชาสัมพันธ์ สร้างความตระหนักและความรู้ความเข้าใจให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการประพฤติปฏิบัติตนตามประมวลจริยธรรมข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อป้องกันและแก้ไข ปัญหาการนำเด็กไปทำคอนเทนต์ โดยมุ่งเน้นประเด็นการดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี เคารพในศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ คำนึงถึงสิทธิเด็ก และยอมรับความแตกต่างของบุคคล

๕.๔ ให้คุรุสภากำกับ ประชาสัมพันธ์ สร้างความตระหนักและความรู้ความเข้าใจให้แก่ครูและผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติตนตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. ๒๕๕๖ โดยมุ่งเน้นประเด็นการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งทาง

/กาธ วาจา...

กาย วาจา และจิตใจ และการไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของผู้เรียนและผู้รับบริการ เพื่อคงไว้ซึ่งเกียรติและสถานะของวิชาชีพทางการศึกษาให้เป็นที่ยอมรับนับถือของสังคม พร้อมทั้งเพิ่มมาตรการกำกับดูแลการประพฤติปฏิบัติตนของครูและผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา การกำหนดสบทลงโทษ หรือการเพิกถอนใบประกอบวิชาชีพทางการศึกษา เพื่อมุ่งป้องกันและแก้ไขปัญหาการนำเด็กไปทำคอนเทนต์

✓ ๕.๕ ให้กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เพิ่มเนื้อหา แผนงาน โครงการ และกิจกรรมในหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาของคณะศึกษาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ และการจัดการเรียนการสอนเพื่อผลิตผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาทั่วประเทศ ในประเด็นสิทธิเด็ก โดยเฉพาะสิทธิเด็กในสภาพแวดล้อมแบบดิจิทัล สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว และสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย PDPA เพื่อมุ่งให้ความรู้ความเข้าใจและสร้างค่านิยมที่ถูกต้องให้แก่บัณฑิตนักศึกษาที่จะสำเร็จการศึกษา และประกอบวิชาชีพครูหรือวิชาชีพทางการศึกษาต่อไป

๕.๖ ให้กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยกรมกิจการเด็กและเยาวชน และกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว จัดอบรม ประชาสัมพันธ์ ผลิตสื่อ คู่มือ หรือแนวปฏิบัติที่ช่วยสร้างความตระหนักและความรู้ความเข้าใจให้แก่ประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมายเด็ก พ่อ แม่ และผู้ปกครอง เกี่ยวกับการนำเด็กไปทำคอนเทนต์ เช่น (๑) การผลิต การแบ่งปัน หรือการเผยแพร่คอนเทนต์บนโลกออนไลน์โดยคำนึงสิทธิเด็ก และประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ ด้วยการตั้งคำถามเป็นส่วนตัว ความปลอดภัย และการจำกัดการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก (๒) การสอบถามความประสงค์และความยินยอมของเด็ก (๓) การคัดกรองคอนเทนต์ที่ไม่เหมาะสมหรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหว ทำให้เด็กได้รับความเสี่ยงไม่ปลอดภัย หรือรบกวนภาคแม่ทางจิตใจให้แก่เด็ก (๔) ความรู้และทักษะด้านดิจิทัล (๕) ผลกระทบของร่องรอยดิจิทัล (๖) การส่งเสริมการเคารพสิทธิซึ่งกันและกันระหว่างเด็ก พ่อแม่ ผู้ปกครอง และครอบครัว (๗) ช่องทางการร้องเรียนหรือขอความช่วยเหลือจากผู้ให้บริการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ฯลฯ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิเด็ก ตลอดจนสนับสนุนการใช้อินเทอร์เน็ต เทคโนโลยีดิจิทัล และสื่อสังคมออนไลน์อย่างเหมาะสมและรู้เท่าทัน

๕.๗ ให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ประสานความร่วมมือกับ กระทรวงยุติธรรม กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาศักยภาพการช่วยเหลือคุ้มครองเด็กให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๕๑ รวมทั้งบุคลากรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลและคุ้มครองเด็ก โดยเฉพาะการมุ่งสร้างความรู้ความเข้าใจและความตระหนักถึงผลกระทบต่อเด็ก รวมทั้งบูรณาการ

/การพิจารณา...

การทำงานร่วมกับหน่วยงานที่มีหน้าที่และอำนาจ ทั้งในด้านการแจ้งเหตุ การร้องเรียน การให้คำปรึกษา แนะนำ การให้ความช่วยเหลือ การประสานส่งต่อ และการดำเนินการตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ และ คำสั่งที่เกี่ยวข้อง เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการนำเด็กไปทำคอนเทนต์ ทั้งโดยพ่อ แม่ ผู้ปกครอง ครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางสาวพรประไพ กาญจนรินทร์
นางปรีดา คงแป้น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาติ เศรษฐมาลินี
นางสาวศยามล ไกยูรวงศ์
นางสาวปิธิกาญจน์ สิทธิเดช
นายวสันต์ ภัยพิทักษ์
นางสาวสุภัทรา นาคะนิว

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ภาคผนวก

สรุปผลการรับฟังความเห็นและข้อเสนอแนะจากโรงเรียนต้นแบบ เพื่อประกอบการจัดทำข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เรื่อง สิทธิเด็ก การป้องกันการไม่ให้เกิดการนำเด็กมาทำเนื้อหาหรือคอนเทนต์บนโลกออนไลน์

๑. โรงเรียนร่วมฤทธิวิเทศศึกษา เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร

โรงเรียนร่วมฤทธิวิเทศศึกษาเป็นโรงเรียนนานาชาติที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ถือเป็นโรงเรียนต้นแบบที่ดีในการจัดทำนโยบายคุ้มครองเด็ก (child safeguarding policy) และแนวปฏิบัติที่เป็นระบบ มีมาตรฐาน และมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ

แนวทางการคุ้มครองเด็กของโรงเรียนร่วมฤทธิวิเทศศึกษา (RS Safeguarding) มุ่งเน้นการปกป้องคุ้มครองเด็กและการกำหนดตารางการอบรมบุคลากรของโรงเรียน (child safeguarding & employee training schedule) ซึ่งโรงเรียนมุ่งเน้นจะเป็นพื้นที่ปลอดภัยให้แก่เด็ก ๆ ประกอบด้วย ๑) การลงนามการปฏิบัติจรรยาบรรณ (code of conduct) โดยครู บุคลากร และผู้ปกครองทุกคนได้ลงนามยืนยันการปฏิบัติตามจรรยาบรรณของโรงเรียน ซึ่งจะมีการทำความเข้าใจกฎระเบียบและนโยบายการปกป้องคุ้มครองเด็กของโรงเรียนให้แก่กลุ่มดังกล่าว และ ๒) การอบรมเฉพาะทาง (specialized training) ให้แก่ครูและบุคลากรของโรงเรียน ซึ่งในปีแรกจะได้รับการอบรมพื้นฐานและอบรมเพิ่มเติมหรือทบทวนในปีถัดไป โดยมุ่งเน้นการคุ้มครองเด็ก ซึ่งได้รับการออกแบบให้เหมาะสมกับแต่ละตำแหน่งงาน เช่น ครูอนุบาลจะได้รับการอบรมเกี่ยวกับการดูแลสุขอนามัยส่วนบุคคล (intimate personal care) ครูพลจะได้รับการอบรมเกี่ยวกับนโยบายการใช้ห้องเปลี่ยนเสื้อผ้า บุคลากรของโรงเรียนทุกระดับจะได้รับการอบรมเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์และแนวทางการสัมผัสที่ปลอดภัย (safe touch guidelines) เป็นต้น

อนึ่ง โรงเรียนได้กำหนดค่าเป้าหมายการดูแลคุ้มครองเด็กให้มีประสิทธิภาพ ดังนี้

- เป้าหมายที่ ๑ ทีมงานบุคลากร/ทีมคุ้มครองเด็ก: คาดหวังมาตรฐานที่สูงขึ้นตามเกณฑ์ GSC Framework Rubric ผ่านการจัดฝึกอบรมให้แก่บุคลากรทั้งหมดของโรงเรียน เพื่อให้ทุกภาคส่วนมีความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่การดูแลคุ้มครองเด็ก หลักการหรือข้อบังคับที่ไม่สามารถปรับเปลี่ยน/ต่อรองได้เกี่ยวกับการคุ้มครองเด็ก อีกทั้งให้มีคณะทำงานรับผิดชอบการสร้างความรู้และดำเนินการดังกล่าว รวมถึงให้บทพหุนโยบาย ข้อปฏิบัติ ขึ้นสอน และแนวทางการคุ้มครองเด็กของโรงเรียนตามข้อกำหนดและจรรยาบรรณของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนกำหนดให้นักเรียนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการทบทวนและพัฒนา นโยบายการคุ้มครองเด็กของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

/เป้าหมายที่...

- เป้าหมายที่ ๒ การคัดเลือกบุคลากร (recruitment) โดยตรวจสอบการใช้สื่อสังคมออนไลน์และช่องทางต่าง ๆ ของผู้มีสิทธิ รวมถึงการตรวจสอบประวัติจากทุกประเทศที่ผู้มีสิทธิเคยอาศัยอยู่ มากกว่า ๖ เดือน อีกทั้งเน้นย้ำถึงความมุ่งมั่นในการคุ้มครองเด็ก ซึ่งระบุไว้ในรายละเอียดการรับสมัครงาน (job descriptions) และหลังจากรับเข้าปฏิบัติงานแล้วต้องมีระบบตรวจสอบประวัติบุคลากรอย่างน้อยทุก ๆ ๕ ปี เพื่อรับรองความปลอดภัยและการปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านการคุ้มครองเด็กอย่างต่อเนื่อง

- เป้าหมายที่ ๓ นโยบาย (policies) โรงเรียนมีระบบรายงานที่เป็นมาตรฐานหากพบการละเมิดสิทธิเด็ก โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถแจ้งปัญหาหรือข้อสงสัยเกี่ยวกับการละเมิดได้ทั้งในรูปแบบลายลักษณ์อักษรหรือช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งการดำเนินการอื่น ๆ เช่น การประเมินความเสี่ยงในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน การตรวจสอบประวัตินักเรียน และการติดตามผลการดำเนินการคุ้มครองเด็กอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้มั่นใจว่ามีการปฏิบัติตามมาตรฐานการคุ้มครองเด็กอย่างครบถ้วน

- เป้าหมายที่ ๔ การสื่อสาร (communications) ผ่านการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับความมุ่งมั่นในการคุ้มครองเด็กให้แก่นักเรียนและผู้ปกครองผ่านทางจดหมาย รวมถึงช่องทางอื่น ๆ โดยยังอิงข้อมูลจากหน่วยงานภายนอกที่มีเนื้อหาเข้าใจง่ายและเป็นระบบ เพื่อให้ผู้ปกครองทราบถึงนโยบายและแนวปฏิบัติด้านเด็กที่ชัดเจน

- เป้าหมายที่ ๕ การพัฒนาวิชาชีพ (professional development) ด้วยการวางแผนการฝึกอบรมครูและบุคลากร โดยผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เพื่อให้การคุ้มครองเด็กเป็นไปอย่างรอบด้าน มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับมาตรฐานที่กำหนด

- เป้าหมายที่ ๖ การตอบสนองต่อกรณีส่อข่าว (responding to allegations) โรงเรียนตระหนักและดำเนินการเพื่อตอบสนองต่อการกล่าวหาตามที่ได้รับการร้องเรียนอย่างจริงจัง โดยให้มีการสื่อสารกับนักเรียนและบุคลากรเกี่ยวกับขั้นตอนการรายงานกรณีพบเห็นการละเมิดสิทธิเด็ก พร้อมทั้งจัดทำระบบเพื่อตอบสนองต่อข้อกล่าวหาในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ การรายงานผลการตรวจสอบที่ชัดเจน เพื่อให้ทุกคนในโรงเรียนรับทราบ การประเมินความเสี่ยง การอบรมที่เน้นการดูแลเหยื่อขาดแคลนทางจิตใจ (trauma-informed care) การเปิดเผยรายงานแบบไม่ระบุตัวตน การสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก และการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกรณีที่มีความมีการรายงาน เพื่อให้มั่นใจว่ากรณีหรือประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองเด็กจะได้รับการจัดการอย่างเหมาะสม

- เป้าหมายที่ ๗ หลักสูตร (curriculum) โรงเรียนได้พัฒนาหลักสูตรเกี่ยวกับการคุ้มครองเด็ก ซึ่งครอบคลุมเรื่องการดูแลสุขภาพ สังคม และการพัฒนาทักษะชีวิต (PSHE)^{๓๓} เพื่อให้ความรู้และเสริมสร้างความตระหนักเกี่ยวกับการคุ้มครองเด็กแก่เด็กนักเรียนอย่างครอบคลุม

/เป้าหมายที่...

^{๓๓} PSHE ย่อมาจาก personal, social, health and economic education หมายถึง การศึกษาการพัฒนาทักษะส่วนบุคคลเกี่ยวกับสังคม สุขภาพ และเศรษฐกิจ ในโรงเรียน เพื่อส่งเสริมและพัฒนาความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตในฐานะสมาชิกของสังคม

- เป้าหมายที่ ๘ กิจกรรมเสริมหลักสูตร (extracurricular programs) โรงเรียนได้สรรหาบุคลากรที่ดูแลกิจกรรมเสริมหลักสูตร ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจ สามารถปฏิบัติตามมาตรฐานความปลอดภัยของนักเรียน และสอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน เช่น การคุ้มครองเด็ก การอบรมปฐมพยาบาล และการจัดทำแผนรับมือในกรณีฉุกเฉิน

- เป้าหมายที่ ๙ ผู้ปกครอง/ชุมชน (parents/community) โดยแจ้งนโยบายด้านความปลอดภัยแก่ผู้ปกครอง พร้อมทั้งจัดให้มีช่องทางที่ผู้ปกครองสามารถแจ้งข้อมูลแก่โรงเรียน รวมทั้งประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สถานีตำรวจ หากเกิดเหตุการณ์ละเมิดสิทธิเด็ก

- เป้าหมายที่ ๑๐ สิ่งอำนวยความสะดวก (facilities) โดยมีการตรวจตราและเฝ้าระวังความเรียบร้อยในพื้นที่ของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งติดตั้งป้ายประกาศและกล้องวงจรปิด (CCTV) ในบริเวณที่มีความเสี่ยง และติดตั้งโปรแกรมป้องกันการเข้าถึงข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนโดยกำหนดรหัสผ่านในคอมพิวเตอร์ทุกเครื่อง

๒. โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร

โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัยเป็นโรงเรียนเอกชนที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ สช. ซึ่งมีนโยบายและแนวทางการคุ้มครองเด็กที่มีประสิทธิภาพ ดังนี้

๒.๑ ตั้งแต่มีการประกาศใช้กฎหมาย PDPA โรงเรียนได้ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและสิทธิของนักเรียนมากยิ่งขึ้น ในวันปฐมนิเทศนักเรียน ได้มีการชี้แจงเกี่ยวกับนโยบาย PDPA และความเสี่ยงภัยจากการใช้งานสื่อออนไลน์อย่างชัดเจนเพื่อให้ผู้ปกครองและนักเรียนรับทราบร่วมกัน ประกอบกับในเอกสารปฐมนิเทศและมอบตัวนักเรียนได้ระบุรายละเอียดการให้ความยินยอมในการเผยแพร่ภาพถ่าย วีดีโอ และ/หรือข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียน รวมถึงผู้ปกครองหรือผู้ดูแลนักเรียนผ่านสื่อออนไลน์หรือสื่อประเภทอื่น ๆ ของโรงเรียน เพื่อสื่อสารและประชาสัมพันธ์กิจกรรมและข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ของโรงเรียน รวมทั้งสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน โดยกำหนดให้ผู้ปกครอง นักเรียน และครูลงนามในเอกสาร เพื่อยืนยันการให้ความยินยอมและรับทราบข้อตกลงร่วมกัน

๒.๒ ส่วนกรณีการเผยแพร่ภาพถ่าย วีดีโอ และ/หรือข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียน โรงเรียนได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์เพื่อสื่อสารและประชาสัมพันธ์กิจกรรมและข้อมูลข่าวสารของโรงเรียน รวมทั้งเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนเท่านั้น โดยมีฝ่ายประชาสัมพันธ์ดูแลช่องทางเว็บไซต์และสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ ซึ่งเนื้อหาหรือสื่อดังกล่าวจะต้องได้รับการพิจารณาและเห็นชอบจากฝ่ายส่งเสริมระเบียบวินัย เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของเนื้อหาก่อนการเผยแพร่ ทั้งนี้ แม้ผู้ปกครองและนักเรียนจะได้ให้ความยินยอมในการเผยแพร่ภาพถ่าย วีดีโอ และ/หรือข้อมูลส่วนบุคคล แต่หากปรากฏว่าผู้ปกครองไม่พอใจหรือประสงค์ให้ลบข้อมูลใด ๆ โรงเรียนยินดีพิจารณาและดำเนินการตามคำขอในแต่ละกรณี

๒.๓ สำหรับการเผยแพร่ภาพถ่าย วิดีโอ และ/หรือข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียน โดยช่องทางอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ของโรงเรียน จะต้องได้รับการอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากทางโรงเรียน โดยต้องผ่านการพิจารณาและได้รับความเห็นชอบจากผู้อำนวยการโรงเรียน เช่น (๑) กรณีการสัมภาษณ์นักเรียนเพื่อประชาสัมพันธ์สถาบันการศึกษา/สอนพิเศษ ต้องมีการลงนามยินยอมในการป้องกันการส่งต่อข้อมูลและห้ามนำภาพที่ปรากฏหน้าเด็กไปใช้เพื่อการประชาสัมพันธ์หรือเพิ่มลูกค้า (๒) กรณีมีช่างภาพจากภายนอกจะต้องได้รับความยินยอมจากทั้งเด็ก ผู้ปกครอง และโรงเรียน หรือ (๓) กรณีที่มีบริษัทนายหน้าจัดหานักแสดงเข้ามาในโรงเรียนจะมีครูร่วมกำกับดูแลการดำเนินการดังกล่าว และหากมีการนำเด็กไปคัดตัวนักแสดง (casting) ต้องทำหนังสือขอความยินยอมจากผู้ปกครอง ประกอบกับโรงเรียนได้ ลิสต์สิ่งป้ายประกาศในจุดต่าง ๆ อย่างชัดเจน เพื่อห้ามบุคคลภายนอกเข้ามาถ่ายภาพ วิดีโอ หรือเก็บข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนโดยไม่ได้รับอนุญาต หากมีการฝ่าฝืนจะถูกเชิญไปพูดคุยหรือให้ออกจากพื้นที่ทันที

๒.๔ โรงเรียนได้เล็งเห็นความสำคัญของสิทธิเด็กและภาวะซึมเศร้าในเด็ก นำมาสู่การจัดทำข้อกำหนด (protocol) ที่มีพื้นฐานมาจากหลักกฎหมายและนโยบายของโรงเรียน เช่น แนวทางจัดการกับผู้กระทำความผิด การดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยนักจิตวิทยา/ครูแนะแนว หรือช่องทางต่าง ๆ การรักษาความลับในการเก็บรักษาข้อมูลส่วนตัวของผู้ที่ถูกละเมิด เป็นต้น โดยทุกปีข้อกำหนดดังกล่าว จะได้รับการปรับปรุงเพื่อให้ทันสมัย สอดคล้องกับสถานการณ์และปัญหาด้านสิทธิเด็กที่มีความเป็นพลวัต ซึ่งมีที่มาจากการรับฟังความคิดเห็นของนักเรียนตลอดทั้งปี รวมถึงการจัดประชุม ๔ ฝ่าย ประกอบด้วย ครู ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า และนักเรียน ปีละ ๑ ครั้ง เพื่อจัดทำประชาพิจารณ์ร่วมกัน โดยมีนักเรียนเป็นผู้ขับเคลื่อนการดำเนินการ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงสิทธิเด็ก โดยเฉพาะสิทธิที่จะมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในกิจกรรมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับตนเอง

๒.๕ โรงเรียนได้จัดอบรมและลิสต์สิ่งป้ายประชาสัมพันธ์ตามจุดต่าง ๆ เกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยทางไซเบอร์ (cyber security) และอาชญากรรมไซเบอร์ (cybercrime) โดยมีเจ้าหน้าที่กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (บก.ปอท.) เป็นผู้ให้ความรู้ ทั้งยังได้ประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อคุ้มครองและให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียน เช่น การจัดให้มีนิติกรและทีมรักษาข้อมูลกฎหมายของโรงเรียน การจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) กับโรงพยาบาลกรุงเทพคริสเตียนเพื่อดูแลสุขภาพกายและสุขภาพจิตของนักเรียน รวมถึงการประสานส่งต่อกรณีมีนักเรียนเจ็บป่วย และการประสานงานกับสถานีตำรวจนครบาลยานนาวา เพื่อดูแลกรณีการเกิดอุบัติเหตุและความปลอดภัยของนักเรียน

๒.๖ การอบรมพัฒนาความรู้ครูและบุคลากร โดยมีฝ่ายบุคลากรที่ดูแลการปฏิบัติตามกฎระเบียบหรือแนวปฏิบัติของครู หากพบการกระทำความผิด รวมถึงกรณีการละเมิดสิทธิเด็ก โรงเรียนจะดำเนินการตามมาตรการลงโทษตามระดับความร้ายแรงของการกระทำ ทั้งยังจัดประชุมอบรมพัฒนาความรู้ให้แก่ครูและบุคลากรตลอดทั้งปี โดยเฉพาะช่วงต้นปีซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงบุคลากร เพื่อสร้างความตระหนักเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖

/พระราชบัญญัติ...

พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก เพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิเด็กและการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล โดยแนะนำให้ครูและบุคลากรหลีกเลี่ยงการมิดและเผยแพร่คอนเทนต์เกี่ยวกับเด็กลงในช่องทางสื่อสารหรือบัญชีผู้ใช้ส่วนตัว พร้อมทั้งแจ้งว่าหากเกิดการดำเนินคดีจากการกระทำดังกล่าว โรงเรียนจะไม่รับผิดชอบ เนื่องจากครูเป็นผู้ละเมิดแนวปฏิบัติของโรงเรียน

๓. โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เป็นโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นภายใต้การกำกับของคณะวิทยาการการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) เป็นโรงเรียนต้นแบบที่ดีในการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ที่คำนึงถึงความปลอดภัย และให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของเด็กในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน โดยมีนโยบายและแนวทางคุ้มครองเด็กที่น่าสนใจ สรุปได้ดังนี้

๓.๑ นโยบายด้านความปลอดภัย (child protection policy) โรงเรียนได้จัดสถานที่และกระบวนการเรียนรู้โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของนักเรียนเป็นหลัก โดยอาศัยความร่วมมือจากสมาชิกทุกส่วนในระบบนิเวศการเรียนรู้ และมีนโยบายสร้างแนวปฏิบัติสำหรับการจัดการด้านความปลอดภัยที่ดีทางกายภาพ เพื่อลดโอกาสการเกิดอุบัติเหตุ รวมทั้งเตรียมความพร้อมในการจัดการเมื่อมีอุบัติเหตุ ตลอดจนส่งเสริมให้นักเรียนตระหนักถึงความปลอดภัยเป็นลำดับแรก นอกจากนี้ มีการติดตั้งกล้องวงจรปิด (CCTV) เพื่อรักษาความปลอดภัยในโรงเรียน

๓.๒ การสนับสนุนวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันระหว่างครูและนักเรียนที่ยึดถือหลักการเคารพซึ่งกันและกัน และการเรียนรู้ร่วมกันเป็นสำคัญ ซึ่งช่วยสร้างบรรยากาศของความเข้าใจและการยอมรับในความแตกต่างหลากหลาย ทั้งยังสนับสนุนให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายและกติกาทางสังคม ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และป้องกันการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลอีกด้วย

๓.๓ แนวทางปฏิบัติสำหรับสื่อมวลชนเกี่ยวกับการเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลผ่านสื่อสาธารณะ ซึ่งเป็นการกำหนดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนสำหรับสื่อมวลชนในการเผยแพร่ข้อมูลของนักเรียนที่ต้องได้รับความยินยอมจากโรงเรียน ระบุขอบเขตของข้อมูล และระยะเวลาการเผยแพร่ที่ชัดเจน เพื่อมุ่งคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลและความปลอดภัยของนักเรียน

๓.๔ หนังสือให้ความยินยอมการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล โดยจัดทำหนังสือขออนุญาตผู้ปกครองเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล ภาพผ่านหรือภาพเคลื่อนไหว และข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหวของนักเรียน เพื่อประโยชน์ในการพัฒนานักเรียนและการปรับปรุงกิจการของโรงเรียนในด้านต่าง ๆ รวมถึงการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อมูลกิจกรรมของโรงเรียน ซึ่งเป็นการปฏิบัติตามกฎหมาย PDPA ที่กำหนดให้หน่วยงานที่เก็บข้อมูลส่วนบุคคลต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลหรือผู้ปกครองในการมีข้อมูล

๓.๕ ฝ่ายผู้ปกครองสัมพันธ์ จัดโครงการ “ห้องเรียนพ่อแม่” ควบคู่กับการจัดค่าย สำหรับนักเรียนใหม่ของโรงเรียนในช่วงก่อนเปิดภาคการศึกษา เพื่อมุ่งให้ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับลูกหลาน มีการสื่อสารและการรับฟังอย่างสันติ ถือเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเปิด พื้นที่เรียนรู้ร่วมกันของพ่อแม่นักเรียนใหม่ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งยังมีโครงการ “ห้องเรียน PLUS วัน” เพื่อเสริมสร้างความแข็งแรงของระบบนิเวศการเรียนรู้ภายใต้แนวคิดการสร้างการเรียนรู้อย่างเป็น องค์กรรวมตลอดภาคการศึกษา

๓.๖ ธรรมนูญนักเรียนโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เป็นกลไกสำคัญ ที่ทำให้ประชาคมนักเรียน ครู และบุคลากรของโรงเรียนเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน ตามปรัชญาของโรงเรียน โดยระยะแรกโรงเรียนมีข้อตกลงร่วมกันและบทบัญญัติสำหรับนักเรียนที่ริเริ่ม ขึ้นโดยนักเรียนเอง และต่อมาได้ยกระดับเป็นธรรมนูญนักเรียน เพื่อเป็นหลักปฏิบัติร่วมกันในระบบนิเวศ การเรียนรู้ มุ่งสร้างวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันในสถานศึกษาอย่างปกติสุขด้วยการเคารพความแตกต่าง หลากหลายระหว่างบุคคล หน้าที่ สิทธิ เสรีภาพ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และอิทธิมนุษยชน ตลอดจน ส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างเต็มที่ตามศักยภาพ โดยมีรายละเอียดสำคัญ คือ (๑) ข้อตกลงร่วมกัน เพื่อสร้างวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมของโรงเรียน และ (๒) ความประพฤติ และการพัฒนาพฤติกรรมนักเรียน ระบุลักษณะการละเมิดสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐาน อาทิ การก่อกวน สร้างความรำคาญในห้องเรียน สถานศึกษา หรือกิจกรรมที่โรงเรียนจัดให้มีขึ้น เพื่อให้มีการพิจารณา ความผิดตามกรณี

๓.๗ หลักสูตรการพัฒนาวิชาชีพครู ๒๕๖๖ (Teacher Professional Development Curriculum) กำหนดให้ครูทุกคนต้องได้รับการพัฒนาวิชาชีพ เพื่อพัฒนาศักยภาพครูทุกด้าน นอกเหนือ ไปจากการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากครูมีบทบาทในการสร้างและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงจำเป็นต้อง ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถปรับตัวและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและ ระบบการศึกษาในปัจจุบัน

๓.๘ พื้นที่ปลอดภัยสำหรับผู้ปกครอง นักเรียน และบุคลากร (EMPATHY CENTER) โดยมีศูนย์บริการให้คำปรึกษาแก่นักเรียน ผู้ปกครอง และบุคลากรของโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นปัญหา ด้านการเรียน การปรับตัว ความสัมพันธ์ในครอบครัว ความรัก ความสัมพันธ์ การปรับ ความคาดหวัง การสื่อสารระหว่างช่วงวัย ปัญหาสุขภาพจิต และความไม่สบายใจอื่น ๆ ซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญด้านการให้ คำปรึกษาร่วมให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่ผู้รับบริการ ทุกเรื่องราวที่มาปรึกษาจะถูกจัดเก็บเป็น ความลับ ข้อมูลจะถูกส่งต่อไปฝ่ายที่เกี่ยวข้องเฉพาะกรณีที่ต้องมีการวางแผนดูแลต่อเท่านั้น

๔. โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยอยู่ภายใต้สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เป็นโรงเรียนที่มีชื่อเสียงด้านคุณภาพของระบบการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งยังให้ความสำคัญกับการดูแลรักษาความปลอดภัยของนักเรียน เพื่อให้ผู้ปกครองและนักเรียนมั่นใจในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัย โดยมีนโยบายและแนวทางการคุ้มครองเด็กที่น่าสนใจ ดังนี้

๔.๑ เน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยต่อการแสดงความคิดเห็นและการใช้ชีวิตร่วมกัน ส่งเสริมการเคารพ การให้เกียรติซึ่งกันและกันตามอัตลักษณ์ของโรงเรียน คือ “สุภาพบุรุษสวนกุหลาบ เป็นผู้นำ รักเพื่อน มีบोधิ์ ศาสดาครู กตัญญูพ่อแม่ คุณงามิย่ สบอญ่คุณแ่่นดิน” ซึ่งเป็นวัฒนธรรมของโรงเรียนที่เข้มแข็งและสืบทอดกันรุ่นสู่รุ่นมาอย่างยาวนาน เพื่อหล่อหลอมให้นักเรียนซึมซับตั้งแต่ก้าวแรกของการเข้ามาเรียนจนถึงวันสุดท้ายของการเป็นนักเรียน

๔.๒ กรณีการเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียนจะมีมาตรการป้องกันการเข้าถึงข้อมูลอย่างรัดกุม ประกอบกับผู้ปกครองให้ความสำคัญเกี่ยวกับการรักษาข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียนอย่างยิ่ง นำมาสู่การจัดทำข้อตกลงร่วมกับผู้ปกครอง เครือข่ายของโรงเรียน และนักเรียน ซึ่งได้ข้อสรุปและยึดถือเป็นแนวปฏิบัติจนถึงปัจจุบัน โดยจะไม่มีกรปิกรชื่อ-สกุล คาว หรือจุดที่บ่งบอกถึงระดับชั้นการศึกษานบนเลื่อนักเรียน มีเพียงการปิกรสมาสิชมธุ-ฟ้า เหนือสิญ่สิญ่ ส.ก. หรืออักษรย่อของโรงเรียน เพื่อแยกระดับชั้นมิอญ่มิศึกษาตอนต้นและมิอญ่มิศึกษาตอนปลาย และไม่มีกรคธิอญ่บัตริประจำตัวนักเรียน หรือการสแกนใบหน้าเพื่อระบุตัวคนและอิคสิญ่สิญ่ของนักเรียน

๔.๓ แนวทางการเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลผ่านสื่อสาธารณะ โรงเรียนได้แจ้งครูและบุคลากรทุกคนรับทราบเกี่ยวกับการเผยแพร่ข้อมูลหรือรูปภาพของนักเรียน หากเป็นการเผยแพร่โดยใช้ช่องทางส่วนตัวจำเป็นต้องได้รับการอนุญาตจากนักเรียนและผู้ปกครองก่อนเสมอ กรณีการเผยแพร่กิจกรรมและข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ของโรงเรียน ได้มีการขออนุญาตและทำข้อตกลงร่วมกับผู้ปกครองในการประชุมผู้ปกครองและเครือข่ายตั้งแต่วันปฐมปิเทศ โดยเพจ Facebook ของโรงเรียนจะมีเจ้าหน้าที่กลุ่มบริหารทั่วไปดูแล ส่วนเว็บไซต์หลักของโรงเรียนจะมีเจ้าหน้าที่กลุ่มบริหารวิชาการดูแล ซึ่งการเผยแพร่ข้อมูลดังกล่าวจะต้องผ่านการคัทรองเบือหาโดยรองผู้อำญ่วยการโรงเรียนในแต่ละสายงานก่อนเผยแพร่สู่สาธารณะเสมอ ทั้งนี้ เนื่องจากรโรงเรียนมีความโดดเด่นทั้งด้านวิชาการและกิจกรรม ดังนั้นการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้สังคมภายนอกได้ทราบถึงกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นจะเป็นแรงจูงใจให้นักเรียนพัฒนาตนเองและสร้างสรรคผลงานที่ดีต่อไป ทั้งยังช่วยสร้างความเชื่อมั่นด้านคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้มากยิ่งขึ้นอีกด้วย

๔.๔ แนวทางสำหรับสื่อมวลชนและบุคคลภายนอกเกี่ยวกับการเผยแพร่ข้อมูลของโรงเรียนผ่านสื่อสาธารณะ กรณีสื่อมวลชนต้องการเผยแพร่ข้อมูลของโรงเรียนผ่านสื่อสาธารณะ ผู้อำนวยการโรงเรียนจะเป็นผู้พิจารณาให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนด้วยตนเอง หรือดำเนินการโดยผู้ที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น ยกเว้นกิจกรรมผ่านรายวิชาชุมนุมที่อาจมีการขอสัมภาษณ์หรือถ่ายภาพนักเรียน

เป็นรายกรณี ซึ่งกระบวนการดังกล่าวจะมีผู้อำนวยการโรงเรียนเข้าร่วมรับฟัง เพื่อพิจารณาความสอดคล้องของข้อมูลก่อนเผยแพร่สู่สาธารณะ

๔.๕ กรณีการศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนหรือการเรียนรู้จากหน่วยงานภายนอก จะมีข้อกำหนดชัดเจนว่าไม่อนุญาตให้บุคคลภายนอกสอบถามหรือสัมภาษณ์ข้อมูลจากนักเรียนโดยตรง แต่สามารถสอบถามข้อมูลได้จากครู บุคลากร และเจ้าหน้าที่ของโรงเรียน

๔.๖ โรงเรียนได้เปิดโอกาสการทำงานหรือเส้นทางอาชีพในวงการบันเทิงให้แก่ นักเรียน เมื่อมีบุคคลภายนอกเข้ามาค้นหาหรือคัดเลือกนักเรียนในโรงเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านการแสดง การร้องเพลง หรือด้านอื่น ๆ จะมีฝ่ายแนะแนวร่วมกำกับดูแลเพื่อพัฒนาต่อออกความสามารถเฉพาะด้านของนักเรียนไปสู่ความสำเร็จในอนาคต ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนได้เรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ รวมทั้งเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ตามความเหมาะสมของวัยและวุฒิภาวะ แต่ยังคงเน้นย้ำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบและไม่ละทิ้งการเรียน

๔.๗ การพัฒนาครู บุคลากร และเจ้าหน้าที่ โรงเรียนให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรและการรักษาจรรยาบรรณวิชาชีพครูเป็นอย่างยิ่ง โดยเริ่มต้นตั้งแต่ นักศึกษาฝึกสอนที่เข้ามาฝึกฝนประสบการณ์การสอน ครู บุคลากร และเจ้าหน้าที่ของโรงเรียน โดยเฉพาะนักศึกษาฝึกสอนพิเศษหญิง เนื่องจากโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยเป็นโรงเรียนชายล้วน จึงจำเป็นต้องอบรมตั้งแต่การแต่งตัว การวางตัว การใช้คำพูดอย่างระมัดระวัง และการรักษาระยะห่างระหว่างครูและนักเรียนที่เหมาะสม เพื่อสร้างความตระหนักอยู่เสมอว่าครูควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ นักเรียนทุกคน

อนึ่ง โรงเรียนยังจัดให้มีการนิเทศการสอนในห้องเรียนทุกปีการศึกษา เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้งได้ปรับปรุงแก้ไขปัญหาการรับ นักศึกษาฝึกสอนจำนวนมาก ซึ่งอาจทำให้กำกับดูแลไม่ทั่วถึง ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาฝึกสอน จึงจำกัดการรับนักศึกษาฝึกสอนเหลือเพียงกลุ่มสาระการเรียนรู้กลุ่มละ ๔ คน เพื่อดูแลและ ประเมินการฝึกประสบการณ์การสอนให้มีคุณภาพ ตลอดจนมุ่งหมายให้นักศึกษาฝึกสอนได้รับความรู้และ ประสบการณ์ที่มีค่า เพื่อผลิตครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพของสังคมและประเทศชาติต่อไป

(แนบท้ายสำเนา)

ที่ อร ๐๒๐๔.๒/ว ๒๑๐๒๐ สว ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๘

เรียน	สถาบันอุดมศึกษาในกำกับ จำนวน ๒๗ แห่ง อธิการบดีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยขอนแก่น อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อธิการบดีมหาวิทยาลัยทักษิณ อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา อธิการบดีมหาวิทยาลัยพะเยา อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหิดล อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้ อธิการบดีมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร อธิการบดีมหาวิทยาลัยสวนดุสิต อธิการบดีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อธิการบดีสถาบันสันติวิถีสถาบันวัฒนา อธิการบดีสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง อธิการบดีสถาบันการพยาบาลศรีสวรินทิรา สภากาชาดไทย อธิการบดีสถาบันเทคโนโลยีจิตรลดา อธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ เลขาธิการราชวิทยาลัยจุฬาภรณ์
	สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ จำนวน ๙ แห่ง อธิการบดีมหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยนครพนม อธิการบดีมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยนครสวรรค์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม อธิการบดีมหาวิทยาลัยรามคำแหง อธิการบดีมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช อธิการบดีมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี อธิการบดีสถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน

มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน ๓๔ แห่ง

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏธนะบุรี

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏราชบุรี

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล จำนวน ๙ แห่ง

อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

สถาบันวิทยาลัยชุมชน จำนวน ๑ แห่ง

ผู้อำนวยการสถาบันวิทยาลัยชุมชน

สถาบันอุดมศึกษาเอกชน จำนวน ๙๐ แห่ง

อธิการบดีมหาวิทยาลัยกรุงเทพ

อธิการบดีมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

อธิการบดีมหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ

อธิการบดีมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น

อธิการบดีมหาวิทยาลัยเกริก

อธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

อธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีสเคียน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยเจ้าพระยา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยชินวัตร

อธิการบดีมหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

อธิการบดีมหาวิทยาลัยเซนต์อีลีซาเบธ

อธิการบดีมหาวิทยาลัยคาบี

อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร

อธิการบดีมหาวิทยาลัยธนบุรี

อธิการบดีมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

อธิการบดีมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

อธิการบดีมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ-เชียงใหม่

อธิการบดีมหาวิทยาลัยนานาชาติเซนต์เทเรซา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยนานาชาติเซนต์จอร์จ

อธิการบดีมหาวิทยาลัยนานาชาติเซนต์เปโตร-แปซิฟิก

อธิการบดีมหาวิทยาลัยเนชั่น

อธิการบดีมหาวิทยาลัยปทุมธานี

อธิการบดีมหาวิทยาลัยพายัพ

อธิการบดีมหาวิทยาลัยพิษณุโลก

อธิการบดีมหาวิทยาลัยพญาไท

อธิการบดีมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทิร์น

อธิการบดีมหาวิทยาลัยภาคกลาง
 อธิการบดีมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเหนือ
 อธิการบดีมหาวิทยาลัยรังสิต
 อธิการบดีมหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต
 อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชธานี
 อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
 อธิการบดีมหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
 อธิการบดีมหาวิทยาลัยอเนก
 อธิการบดีมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
 อธิการบดีมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
 อธิการบดีมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
 อธิการบดีมหาวิทยาลัยหาดใหญ่
 อธิการบดีมหาวิทยาลัยสกลนคร
 อธิการบดีมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย
 อธิการบดีมหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
 อธิการบดีวิทยาลัยเชียงใหม่
 อธิการบดีวิทยาลัยเซนต์หลุยส์
 อธิการบดีวิทยาลัยดุสิตธานี
 อธิการบดีวิทยาลัยทองสุข
 อธิการบดีวิทยาลัยเทคโนโลยีพนมวันท์
 อธิการบดีวิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้
 อธิการบดีวิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม
 อธิการบดีวิทยาลัยนครราชสีมา
 อธิการบดีวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
 อธิการบดีวิทยาลัยนานาชาติราชมังคลา
 อธิการบดีวิทยาลัยบดินทรเดชา
 อธิการบดีวิทยาลัยพิษณุโลก
 อธิการบดีวิทยาลัยพุทธศาสนานานาชาติ
 อธิการบดีวิทยาลัยสันตพล
 อธิการบดีวิทยาลัยแสงธรรม
 อธิการบดีวิทยาลัยอินทพรเทคโนโลยี
 อธิการบดีสถาบันกัญชา
 อธิการบดีสถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์
 อธิการบดีสถาบันการเรือนเพื่อปวงชน
 อธิการบดีสถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น
 อธิการบดีสถาบันสารสนเทศเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ
 อธิการบดีสถาบันบัณฑิตศึกษาดุสิตธานี
 อธิการบดีสถาบันรัชต์ภาคย์
 อธิการบดีสถาบันวิทย์วิริยะ
 อธิการบดีสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก
 อธิการบดีสถาบันวิทยาการประกอบการแห่งเอเชีย
 อธิการบดีสถาบันอาครินศิลป์